

wandelen rond Amstel Gooi en Vecht

Cock Hazeu en Peter Kuiper

TIEN FLINKE RONDWANDELINGEN

IN HET GROENE HART

HET GOOI EN BIJ AMSTERDAM

Gegarandeerd Onregelmatig

1	OVER DE EILANDEN IN HET IJMEER	✓	✗	✓	✓	15	6
2	LANGS VECHT EN IJMEER	✓	✗	✓	✓	14	18
3	VANUIT NAARDEN-VESTING	✓	✗	✓	✓	17	30
4	OVER DE GOOISE HEIDE	✓	✗	✓	✓	15	42
5	VANUIT TIENHOVEN	✓	✗	✓	✓	15	52
6	VANUIT WILNIS	✓	✗	✓	✓	18	62
7	MET DE AMSTELLIJN	✓	✗	✓	✓	16	74
8	ROND DE SLOTERPLAS	✓	✗	✓	✓	15	86
9	RONDOM DE AMSTEL	✓	✓	✓	✓	17	98
10	VANUIT NEDERHORST DEN BERG	✓	✗	✓	✓	16	112

Parkeren bij begin- en eindpunt van de wandeling

Beginpunt bereikbaar per trein, zie ook: 9292.nl

Tijdens de wandeling is voldoende horeca aanwezig

Beginpunt bereikbaar per bus, tram of metro, zie ook: 9292.nl

Honden: Bekijk de praktische informatie bij iedere wandeling

Met de QR-code op de openingspagina van een wandeling verschaft u zich toegang tot de betreffende wandeling op www.wandelzoekpagina.nl.
Met de viercijferige kortingscode – rechts van de QR-code – kunt u daarna gratis de meest actuele routebestanden downloaden.

wandelen rond **Amstel** **Gooi en Vecht**

Cock Hazeu en Peter Kuiper

Gegarandeerd Onregelmatig

Voorwoord

Het gebied van Amstel, Gooi en Vecht is een uniek landschap waar natuur, water en geschiedenis samenkomen. Hier vinden we eeuwenoude veenpolders, statige huizen langs de Vecht, het weidse uitzicht over het IJmeer, woeste bossen in het Gooi en iconen zoals het Muiderslot. Het is een gebied dat niet alleen uitnodigt tot wandelen, maar ook inspireert tot reflectie op de dynamische relatie tussen mens en water.

Als dijkgraaf van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht ben ik er trots op dat ons werk zo direct zichtbaar - is in dit landschap. Ik raad u aan goed om u heen te kijken. Wandelend over dijken, langs meren en gemalen: dit boek voert u langs plekken waar onze kerntaken van groot belang zijn. Het beschermen tegen water, het controleren van de waterstanden en het zorgen voor gezond waterleven zijn al eeuwenlang onderdeel van ons werk. Zonder het werk van het waterschap zouden deze gebieden er echt heel anders uitzien.

Maar naast die kerntaken doen we meer. We werken hard aan de uitdagingen van nu: klimaatverandering, bodemdaling, verlies van biodiversiteit en de energietransitie. Dit vraagt om innovatieve oplossingen en samenwerking met vele partijen. Denk daarbij aan boeren, natuurbeheerders, andere overheden en onze bewoners. Want alleen samen houden we dit mooie gebied droog en schoon.

De wandelingen door ons gebied bieden een unieke kans om stil te staan bij deze geschiedenis én toekomst. U loopt langs eeuwenoude waterwegen, zoals de Amstel en de Vecht, u ziet de kracht van de natuur in de veenpolders en aan de oude zeedijk langs het IJmeer. En u ontmoet onderweg wellicht anderen die net als u genieten van dit waterrijke landschap.

Ik nodig u van harte uit om met dit boek op pad te gaan. Ontdek ons prachtige waterschap, geniet van de uitzichten en laat u inspireren door de bijzondere relatie tussen water en land. Samen zorgen we ervoor dat dit unieke gebied behouden blijft voor toekomstige generaties.

Ik wens u veel wandelplezier!

Met hartelijke groet,

Dr. Joyce Sylvester
Dijkgraaf Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Wandelaanwijzingen

Alle wandelingen starten op een beginpunt dat goed bereikbaar is, zowel met de auto als met het openbaar vervoer. Liefst is er ook een horecavoorziening bij de start. Je kan natuurlijk altijd op een andere plek 'instappen' in de wandeling en vervolgens de ronde maken. Zoek dan zelf even uit hoe je komt op je instappunt en waar je parkeert.

Verder zijn het allemaal rondwandelingen; je kunt ze dus ook in de omgekeerde volgorde doen dan aangegeven. Maar ook over de uitgezette volgordes is goed nagedacht! Bovendien leert de ervaring dat het voor de meeste mensen lastig is om een route 'andersom' te lezen.

De wandelingen zijn niet bewegwijzerd, maar soms vallen stukjes route wel samen met een bewegwijzerde andere wandelroute. Dat kan bijvoorbeeld de wit-rode markering van een lange-afstands-wandelpad (LAW) zijn, of de geel-rode markering van een streekpad. Soms wordt dat in de routebeschrijving vermeld, met name wanneer er weinig andere herkenningspunten zijn en er wat langduriger zo'n markering wordt gevolgd.

In de routebeschrijvingen worden straatnamen genoemd als ze in het zicht zijn, als hulpmiddel; als er geen straatnaam wordt genoemd, is die dus blijkbaar ook niet in het zicht.

De volgende afkortingen worden gebruikt:

RD = rechtdoor

RA = rechtsaf

LA = linksaf

Wknp = wandelknooppunt

Wandelen rond Amstel, Gooi en Vecht

Wandelen rond Amstel, Gooi en Vecht is de allernieuwste wandelgids in de serie van 'waterschapswandelgidsen' waar we zeven jaar geleden aan begonnen zijn. Waterschappen blijken een goede maat te zijn om in een compacte regio een serie mooie en interessante (rond)wandelingen te kunnen ontwikkelen. Voor wandelaars is het bovendien interessant om tussen de oren te krijgen wat waterschappen doen – ultrakort samengevat als: zorgen voor droge voeten en schoon water - en hoe ze door de uitoefening van hun taken medevormgever zijn van het landschap en de natuur. We stellen het dan ook zeer op prijs dat het waterschap Amstel, Gooi en Vecht de komst van deze wandelgids in hun gebied heeft willen steunen.

Het gebied van waterschap Amstel, Gooi en Vecht is zeer divers – en dat is extra leuk voor de wandelaar. 'Grote stad' Amsterdam – waarvan de Amstel de naamgever is – ligt in deze regio. Maar je komt ook langs de rand van de voormalige Zuiderzee, nu IJmeer. En de mooie, oude veenriviertjes Amstel en Vecht geven prima wandelmogelijkheden. Verder in het achterland kom je volop in het Groene Hart: daar wandel je in zeer rustige groene polders en natuurgebieden – en dat zo dicht bij de grote steden van de Randstad! En het Gooi met zijn heide en bossen geeft weer prachtige wandelnatuur van een heel andere snit. Kortom, in het gebied van Amstel, Gooi en Vecht wandel je in een zeer gevarieerde streek. En dat in het hart van Nederland, 'dichtbij', conform ons motto: *WandelenDichtbij*: om mooi te kunnen wandelen, hoef je niet persé eerst ver te reizen!

Februari 2025, Cock Hazeu en Peter Kuiper, *WandelenDichtbij*

Met de QR-code op de openingspagina van een wandeling
verschaf je je toegang tot de betreffende wandeling op
www.wandelzoekpagina.nl.

Met de viercijferige kortingscode – rechts van de QR-code – kun je daarna
gratis de meest actuele routebestanden downloaden. Met nevenstaande
code heb je ook toegang tot de digitale bonustracks.

LENGTE

15 km

BEGIN- EN EINDPUNT

 Winkelcentrum IJburg,
IJburglaan 72, 1087 BS
Amsterdam

OPENBAAR VERVOER

 Tram 26, halte
Vennepluimstraat

PARKEREN

 Zondags is het in
dit deel van Amsterdam
gratis parkeren. Anders
– tegen een schappelijk
tarief - in de parkeergarage
bij het Winkelcentrum,
Daguerrestraat 53, 1087 BR
Amsterdam

HORECA

 Bij de start in het
winkelcentrum. Onderweg
meerdere mogelijkheden

BIJZONDERHEDEN

Honden kunnen niet mee

OVER DE EILANDEN IN HET IJMEER

Door het nieuwste stukje Amsterdam

Deze wandeling gaat door het nieuwste stukje Amsterdam: de (opgespoten) eilanden in het IJmeer. We wandelen over Steigereiland, Haveneiland en Rieteiland en ervaren aantrekkelijke yuppenbuurten, met een jonge bevolking. Wie hier woont, heeft uitzicht op en gebruik van het IJmeer! Daarna gaan we door het mee-ontworpen groen van het Diemerpark. En al die nieuwe ontwikkeling combineren we met een stuk over de oude Diemerzeedijk, langs het Amsterdam-Rijnkanaal, en door de fraaie Diempolder: het noordelijkste deel van het Groene Hart.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

S Startpunt van de wandeling is het kleine pleintje van het winkelcentrum IJburg, direct aan de IJburglaan. **A** Op dit plein staat een opvallende glazen kubus (met opschrift winkelcentrum IJburg). Loop vanaf dit plein (met je rug naar de IJburglaan met de tramlijn) schuin links naar de achteruitgang van het plein. Je komt uit op een groene ruimte (Joris Ivensplein): hier RA, langs de plint met winkels. Aan eind van het groene plein en voor de weg LA (Daguerrestraat). Loop door tot aan de kruising met de Jean Desmetstraat, hier RA (rechts voor de kruising een speeltuin en daarna opvallende witte gevel).

A IJburg, Haveneiland

IJburg is bedacht als archipel van kunstmatig aangelegde eilanden in het IJmeer, aan de oostkant van Amsterdam.

De aanleg is in 1999 begonnen.

IJburg is een Vinex-locatie; inmiddels is vastgesteld

dat het de duurste Vinex-locatie van Nederland is. De nieuwe eilanden heten: Steigereiland, Haveneiland, de (drie) Rieteilanden, Centrumeiland en Strandeiland. Er komt ook nog Buiteneiland bij, dat is ontworpen als natuurgebied – ja, in Nederland wordt de natuur mee-ontworpen!.... De belangrijkste ontsluitingsroute per auto is de stadsroute s114. Doordat IJburg uit eilanden bestaat, zijn er ter verbinding ook veel (opvallende!) bruggen, zoals de Nesciobrug (waar je op de terugweg overheen gaat) en de Enneüs Heermabrug.

Aan eind bij water RA. Bij de brug trap op en dan LA brug over. RD en bij de kruising met de Talbortstraat RD en iets doorlopen tot je RA het park in kunt (Ed Pelsterpark). Loop RD tot de weg (Maria Austriastraat); hier LA, over trottoir eerst langs park en daarna langs woningen. Bij kruising met Diemerparklaan RD, iets verder over een smal water en bij de volgende kruising met Kiekstraat LA.

Bij de Eric Salomonstraat (de voetgangersbrug recht voor je is tot voorjaar 2025 afgesloten vanwege onderhoud): RA, doorlopen tot kruising met Lumièrestraat, LA en over de brug en RD, weg en fietspad oversteken en dan bij het water RA, over verhoogde pad tussen water en fietspad.

Bij de Eric Salomonstraat (als de voetgangersbrug weer beschikbaar is) RD de weg oversteken en voetpad RD door klein groengebied en dan over de voetgangersbrug (met trappen). Na de brug RD, weg en fietspad oversteken en bij het water RA **B**, over verhoogde pad tussen water en fietspad. **C** Loop door tot de sluis.

B IJmeer, één van de randmeren tussen oud en nieuw

Eén van de oudere watersnoodrampen (dan die van 1953) in Nederland is die van 13-14 januari 1916. In de 'Zuiderzeevloed' of 'Januarivloed'

braken – nadat de waterstand op de Zuiderzee enorm gestegen was door aanhoudend stormweer – in de bewuste rampnacht op tal van plaatsen de dijken door. Vele gebieden langs de Zuiderzee kwamen onder water te staan, er vielen enkele tientallen doden, de materiële schade was groot, en boerenland raakte verzilt. In reactie op de watersnoodramp van 1916 werd een half jaar later het Plan-Lely (genoemd naar civiel ingenieur Cornelis Lely, die van 1913-1918 voor de derde keer minister van Waterstaat was) aangenomen om de Zuiderzee af te dammen (dat is in 1932 de Afsluitdijk geworden) en in te polderen om in de nieuwe polders meer voedsel in eigen land te kunnen produceren. Na de inpoldering van de nieuwe grote polders in de Zuiderzee, nu IJsselmeer geworden, bleven er randmeren over tussen het oude en het nieuwe land. Het IJmeer is één van die randmeren; oostelijk verderop gaat hij over in het Gooimeer. In het oorspronkelijke plan van Lely waren die randmeren niet ingepland, maar na het droogvallen van de Noordoostpolder in 1942 ontstonden er grote waterdrukverschillen tussen het oude en nieuwe land, die moesten worden opgelost met drainage. Men bedacht toen dat in het vervolg een randmeer een betere en goedkopere oplossing zou zijn voor dit probleem. In het hele IJsselmeergebied zijn er dus officieel 14 randmeren gekomen.

C Strandeiland

Voor je ligt het opgespoten zand van de volgende ontwikkeling van IJburg: Strandeiland. Dat zand ligt al vanaf 2018 een aantal jaren te bezinken alvorens erop gebouwd kan worden: dat gaat in de loop van 2024 beginnen. Op Strandeiland gaan 8.000 nieuwe woningen komen, bedoeld voor zo'n 20.000 Amsterdammers. En niet voor niets heet het Strandeiland: niet alles wordt bebouwd, maar er komt ook een stadsstrand van 750 meter, een haven, en een natuurbai: de IJburgbaai.

D Rieteiland-Oost

IJburg heeft ook drie Rieteilanden; de wandeling gaat over Rieteiland-Oost. Alle straten op de Rieteilanden zijn genoemd naar rietsoorten of andere oeverplanten. Rieteiland-Oost ligt tussen het oostelijk deel van het Haveneiland en het Diemerpark, waarmee het via bruggen verbonden is. Kenmerkend zijn de vrijstaande villa's - die hier vanaf 2009 zijn gebouwd. Met de zanderige ondergrond en de duinachtige beplanting krijg je het gevoel alsof je door een deftig kustdorpje in de Kennemerduinen wandelt!

2 Bij de sluis rechts de trap op en brug over. Aan eind van de gemetselde muur RA, weg oversteken en RD richting de binnenhaven (Krijn Taconiskade). Loop RD (met rechts de haven), ga de brug over en loop door tot de weg met tramrails. Hier weg oversteken en voor de trappen LA (Eva Besnyöstraat). Bij de kruising (met Pampuslaan) oversteken schuin naar rechts naar de brede trappen (via de zebrapaden). Trap omhoog het (Theo van Gogh(park) in. Eerste pad rechts RA; dit slingerende pad buigt naar links, bij twee kruisingen RD en bij de Y-splitsing RA. Je komt bij de weg, hier RA, steek de kruising over en ga RD (Fritz Dietrich Kahlenbergstraat), brug over. Blijf RD lopen en je gaat een lange brug over (met voetpad aan de linkerkant).

3 Na de brug **D** en de kleine parkeerplek rechts, RA (eenrichtingsweg met groene middenberm). Blijf RD lopen, aan eind buigt weg naar links en negeer weg naar rechts. Daarna de voetgangersbrug over. Direct na de brug LA, brede asfaltweg (die je met fietsers deelt!). Volg deze weg tot T-splitsing; hier LA. **E** Verderop splitst de weg in gedeelte voor fietsers (links) en voor wandelaars (rechts). Hier rechts naar beneden. Blijf de weg onder aan de dijk volgen. Ga de dijk op en je passeert een gemaal (opvallend wit gebouwtje met rode golfplaten). Eerste weg na gemaal RA, links Fort bij Diemerdam. **F** Blijf weg volgen, draait na fort naar links en wordt klinkerweg. Eerste weg rechts, RA, brug over en direct na de brug LA, doorlopen tot verkeerslichten; hier RA over fietspad. Je gaat hier via de Uylanderbrug over het Amsterdam-Rijnkanaal.

E Diemerzeedijk

De Diem is een oude zeekreek – zoals er in de oorspronkelijke Zuiderzeekust noordelijk en oostelijk van Amsterdam meer te vinden zijn. Van Amsterdam tot voorbij Muiden loopt de Diemerzeedijk. De dijk van klei is al in de dertiende eeuw aangelegd om het land – de achterliggende Diempolder – hier te beschermen tegen de Zuiderzee. Met de aanleg van het Merwedekanaal – nu Amsterdam-Rijnkanaal – in 1892 kwam de Diemerzeedijk tamelijk geïsoleerd te liggen, tussen de Zuiderzee, nu IJsselmeer, aan de ene kant en het kanaal aan de andere kant. Na de oorlog is het – afgelegen – gebied van de Diemerzeedijk jarenlang gebruikt voor vuilstort, inclusief stort van chemisch afval. De toen bestaande afvalovens konden dergelijk afval nog niet verwerken en de stort hier gebeurde met vergunning van de gemeente Amsterdam. Ongeruste burgers van Diemen begonnen actiegroepen, met als resultaat dat er in 1972 een einde kwam aan de vervuilende praktijken aan de Diemerzeedijk. Maar daarmee was de kous nog niet af: pas in de jaren tachtig en negentig werden de chemisch vervuilde stortplaatsen ook schoongemaakt (gesaneerd).

F Kustbatterij Diemerdam

In het gebied dat tegenwoordig bekend is als de Diemer Vijfhoek kom je de oude Kustbatterij Diemerdam tegen (in de volksmond: Fort Diemerdam – maar een fort is het eigenlijk niet). Het is een negentiende-eeuws militair verdedigingswerk, hier gebouwd aan de Diemerzeedijk om het IJ en dus Amsterdam te beschermen; het was onderdeel van de Stelling van Amsterdam. De vijand werd op afstand gehouden door het polderland buiten de stelling onder water te zetten. Fort Diemerdam is in 1954 als vestingwerk opgeheven. Te zien zijn nog de voormalige munitiemagazijnen

en opstelplaatsen, en er is horeca. Kustbatterij Diemerdam is nu een provinciaal monument; de Stelling van Amsterdam staat op de Unesco-Werelderfgoedlijst.

4 Na de brug in de bocht naar rechts, RA de trap af naar beneden. Onderaan RA en onder aan de brug LA (niet onder de brug door). **G** Eerste pad links, LA (schelpenpad met water aan je linkerhand). Loop door tot je langs een open plek komt (aan je rechterhand) waarbij je in de verte een bruggetje ziet; ga hier RA over graspad en daarna RD over schelpenpad, ga bruggetje over, blijf schelpenpad volgen. Komt uit bij de weg langs het Amsterdam-Rijnkanaal. **H** Hier LA; volg de weg langs het kanaal (let op fietsers en ook auto's). Er is een hobbelig graspad tussen de weg en het water. Je passeert links een woning en daarna de kering (Keersluis de Diem) en daarna het gemaal (Poldergemaal Diempolder) met oude dienstwoning. Iets verderop links een bruggetje; hier LA, brug over en voetpad volgen, draait naar links en verderop met boog naar rechts. Blijf pad (met water aan je linkerhand) volgen tot eerste zijpad, hier RA, bruggetje over en na het bruggetje LA, asfaltweg. Steeds RD en je loopt na een brug een woonwijk in. Hier RD, rechts over het fietspad, na de kruising met zebrapad goed voetpad aan de rechterkant. Blijf steeds RD lopen. Ga fiets/voetgangersbrug over en blijf RD lopen, goed voetpad aan de rechterkant. Je loopt langs een klein winkelcentrum, blijf RD lopen, je steekt de Rietzangerweg over en daarna ga je vóór de brug RA, pad met water aan je linkerhand. Blijf RD lopen, steek weg over en ga links van bushokje gravelpad in. Loop door tot aan het kanaal, hier LA.

G Overdiemen

Het tegenwoordige natuurpark Overdiemen is een wandelgebied dat ontstond door inpoldering en onderdeel uitmaakt van de Diempolder. Het zuidelijk deel is het meest bebost. Hoewel vlakbij de snelweg gelegen, maakt je hier een heerlijk rustige en groene wandeling. Vlakbij is het kleine buurtschap Over-Diemen, dat bij de ingebruikname in 1892 van het Merwedekanaal in tweeën werd gedeeld.

H Amsterdam-Rijnkanaal

Het 72 km lange Amsterdam-Rijnkanaal loopt van het IJ bij Amsterdam naar Tiel aan de Waal, zijarm van de Rijn. Er varen per jaar zo'n 100.000 schepen over het kanaal – daarmee is het één van de drukst bevaren kanalen van Europa. Het Amsterdam-Rijnkanaal is in 1952 in gebruik genomen, maar had al een wat bescheidener voorloper: het Merwedekanaal, dat al in 1892 in gebruik was genomen (en daarvoor was er al de Keulse Vaart). Kern van de zaak is dat Amsterdam een scheepvaartverbinding wilde hebben en houden met het (zeer geïndustrialiseerde) Ruhrgebied in Duitsland. Het Amsterdam-Rijnkanaal is tussen 1965 en 1981 nog verbreed, zodat het geschikt is voor vierbaksduwvaart met een diepte tot 3,30 meter.

5 Tussen weg en kanaal is een graspad. Loop door langs het kanaal; je passeert het oude veerhuis (links) en daarna ga je via de trappen omhoog om via de Nesciobrug het Amsterdam-Rijnkanaal over te steken. Aan de andere kant via de trappen naar beneden en LA, kanaal aan je rechterhand. Bij de

radartoren LA (eerste weg), slingerende weg. Aan eind LA, doorlopen over dijk tot aan de fiets/voetgangersbrug; hier RA, brug over. Na brug RD, Jan Olphert Vaillantlaan, over trottoir links. Blijf steeds RD lopen. Je steekt bij de verkeerslichten brede weg met tramlijn over en RD; schuin links voor je het opvallende gebouw, het Sluishuis. **I** Loop door tot eerste toegangsbrug naar het complex. Hier LA, brug over. Je kan het Sluishuis even inlopen. Als de trap open is (doordeweeks tussen 12 en 16 uur) kun je naar boven voor een spectaculair uitzicht. En anders/verder gaat de route linksom het Sluishuis heen over de steigers. Ga via de andere toegangsbrug terug naar het Steigereiland. **J**

I Het Sluishuis

Dé eyecatcher aan het IJ is het Sluishuis, ontworpen door het Deense bureau BIG (Bjarke Ingels Group) en Barcode Architects uit Rotterdam. Dit bekroonde meesterwerk uit 2022, op de entree van IJburg, heeft een rechthoekig bouwoppervlak met schuine zijden. De woningen hangen in de schuine zijde over het water van het IJmeer, met ramen aan de onderzijde, van waaruit de boten te zien zijn die eronderdoor varen. Het hele complex heeft een lange exterieure en openbare trap naar boven. Die trap is afgesloten op zondag, maar opengesteld op alle andere dagen van 12.00 tot 16.00 uur. Je kan dan als bezoeker bovenop dit iconische gebouw komen: je bent dan 47 meter hoog en hebt een fantastisch uitzicht over het IJmeer, de nieuwe eilanden, en het 'oude' Amsterdam.

6 Hier LA, verderop bij de sluis, klapbrug over. Aan eind RA, pad langs het water dat naar beneden gaat. Bij de tweede steiger rechts, RA, loop over de steiger tussen de waterhuizen door. Aan eind LA, brug tussen de steigers over en aan eind LA, over de steiger tussen de waterhuizen door terug naar de wal. Hier via trapje naar boven naar de weg en de Doggerstraat in. Bij speeltuintje links aanhouden en doorlopen door Doggerstraat, trap omhoog en dan RA, Windjammerdijk. Links het IJmeer en rechts woningen. RD, aan eind RA. Doorlopen tot trap, trap af en park in. Pad langs water volgen, maakt bocht naar rechts. Trap op en LA en voor de verkeerslichten LA, brug over en na de brug LA (water aan je linkerhand). Eerste zijweg rechts, RA (Joris Ivensstraat). Bij groene plein RA en direct weer LA, Joris Ivensplein. Bij eerste zijweg rechts RA en je bent terug bij het beginpunt van de wandeling.

J Steigereiland, Waterbuurt

Een belangrijk en typerend onderdeel van Steigereiland is de Waterbuurt. De wijk bestaat uit 170 drijvende woningen, veertig varende woonschepen en negentig huizen op palen. Voor een deel is het een soort drijvende villawijk, waarvan de

moderne waterwoningen liggen in een afgesloten binnenhaven - om ze te beschermen tegen hoge golfslag en forse peilschommelingen op het IJmeer. De andere component van de Waterbuurt concentreert zich bij de vierhonderd meter lange wandelpromenade bij het Sluishuis. Hier zijn de ligplaatsen voor woonboten (die nog kunnen varen); deels liggen er oude beurtschepen. Ook de waterkavels hier zijn aangesloten op water, riolering en elektriciteit - zodat wonen hier wel een beetje spannend is, maar het toch ook niet 'te gek' wordt gemaakt. De aansluiting op de riolering dient om schoon water te bewerkstelligen - een taak van het waterschap.

LENGTE

14 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Fort H te Muiden,
Herengracht 119,
1398 AE Muiden

OPENBAAR VERVOER

Bushalte
Mariahoeveweg. Naar
beginpunt: loop vanaf de
bushalte naar het pad langs
de weg richting Muiden.
Pad loopt langs het hek van
een parkeerplaats langs;
doorlopen tot de weg en
hier RA. Direct links is Fort H

PARKEREN

Lange Muiderweg (P2),
gratis, zuidelijk van Muiden
Loop, vanaf de inrit van de
parkeerplaats gezien, naar
de linkerzijde. Ga over het
pad naar de weg en daar
RA; direct links is Fort H

HORECA

bij de start: Fort H
(forth.nl), geopend vanaf
10 uur. Onderweg na ruim
10 km Het Rechthuis in
Muiderberg, en in Muiden is
er diverse horeca

BIJZONDERHEDEN

Op een klein stukje mag de
hond niet mee, maar daar
kun je makkelijk omlopen.
Verder op veel stukken
alleen aangelijnd

LANGS VECHT EN IJMEER

Naar het Muiderslot en Muiden

Deze zeer gevarieerde wandeling combineert een aantal verschillende landschappen. Hij begint langs de 'plezierrivier' de Vecht en gaat vervolgens door de aangrenzende polders. Dan gaat de 'natte' Vechtstreek over in het hoger gelegen zandgebied van het Gooi. Eerst ga je door het oude brinkdorp Muiderberg en dan over de kruin van de dijk langs het IJmeer. Een volgend hoogtepunt is het imposante Muiderslot, dat je van verre ziet liggen. Je sluit de wandeling af in het pittoreske Muiden.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

S Ga met je rug naar de ingang van Fort H staan en ga RA; je verlaat Muiden. Direct na de jachthaven en eind van de weg RA fietspad. Ga onder het viaduct door (Wknp 13, richting 79, groene pijltjes) en bij de weg RA, Lange Muiderweg. Je loopt nu langs de Vecht (aan je rechterhand). **A** Je loopt over de tunnel van de A1 die hier onder de Vecht door loopt. Iets verderop passeer je (aan je rechterhand) de duikersluis Naardermeer.

A De Vecht

De rivier de Vecht begint in de stad Utrecht en mondt bij Muiden uit in het IJsselmeer. In de middeleeuwen vormde de Vecht een belangrijke scheepvaartverbinding tussen de Zuiderzee en de Rijn, die toegang gaf tot het Duitse achterland. In de dertiende eeuw verrezen er diverse kastelen langs de Vecht, zoals het Muiderslot (waar deze wandeling eindigt) en Nijenrode. Dankzij de turfwinning kwam de Vechtstreek in de zeventiende eeuw tot grote bloei. Ook legden rijke Amsterdamse kooplieden er weelderige buitenplaatsen aan. Vanaf 1815 maakte de rivier deel uit van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Nu is de Vecht vooral het domein van de pleziervaart.

2 Hier links door het klaphek (Wknp 79, richting 78). Je loopt over het graspad met links het uitwateringskanaal van het

Naardermeer. Je volgt het pad 1,7 km. Aan het eind ga je een klaphek door en kom je bij een smalle asfaltweg. Hier LA, met rechts van je de spoorlijn. **B** Ga de brug over en blijf de asfaltweg volgen parallel aan het spoor. Aan eind bij de weg (met rechts van je een viaduct onder het spoor) die oversteken (Wknp 78 richting 51) en meteen schuin links smal paadje naar houten trap. Via de trap naar boven naar de oprit van het viaduct. Boven RA en via het viaduct over de A1; rechts zie je de Zandhazenbrug. **C** Blijf RD lopen en bij de verkeerslichten aan de rechterzijde de weg oversteken en RD over het fietspad Muiderberg in. **D**

B De Flevolijn

De Flevolijn is de belangrijkste grote spoorlijn die in Nederland na de oorlog is aangelegd. Er waren al lang plannen om de Flevopolders met het Westen van het land te verbinden, zeker naarmate de steden (Almere en Lelystad) in

die polders groeiden in inwonertal. In 1988 is de Flevolijn geopend, officieel als de spoorlijn Weesp – Lelystad. In 2003 is via de aantakende Gooiboog tevens een directe verbinding met Utrecht tot stand gebracht. Eind 2012 is de Flevolijn aan de noordkant nog vijftig kilometer verlengd richting Kampen en Zwolle: de Hanzelijn.

C Zandhazenbrug

De inwoners van Muiderberg hebben de eer om de bijnaam 'zandhazen' te dragen. Toen de snelweg A1 hier (op het traject Amsterdam – Lelystad) verdubbeld werd, was ook een nieuwe spoorbrug van de Flevolijn nodig. Dat werd dus de Zandhazenbrug: een markante spoorbrug, tevens de langste overspanning van Nederland. De brug werd, met speciale trailers, in mei 2016 aangebracht en in augustus van dat jaar in gebruik genomen.

D Muiderberg

Ook Muiderberg hoort sinds 2016 tot de gemeente Gooise Meren.

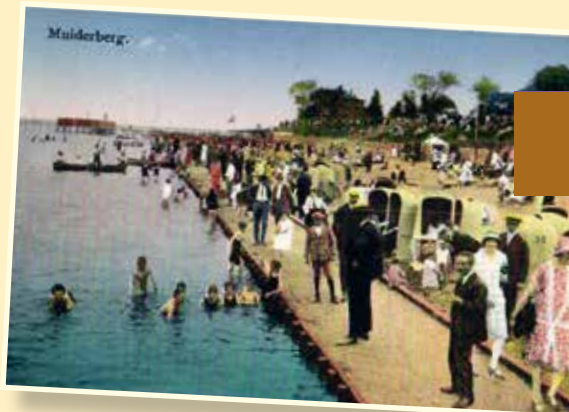
Muiderberg is een brinkdorp, waardoor het een Goois karakter (van dorpen 'op het zand') heeft. De wandeling gaat over de brink: de brink was van oudsher de

verzamelplaats van de herders

om met het vee naar de heide of de 'groenlanden' te gaan. Muiderberg dankt z'n naam aan z'n ligging op de helling langs de vroegere Zuiderzeekust, die door de afslag een klifachtig karakter had gekregen. Vroeger was Muiderberg een badplaats van Amsterdam en het eindpunt van de Gooische Stoomtram – je kan dat nog zien aan de herinneringsbeelden bij hotel-restaurant Het Rechthuis. De stoomtram had de bijnaam 'De Gooische Moordenaar' vanwege de talloze dodelijke ongelukken. Er zijn hier ook heel wat voormalige bunkers van de Waterlinie en de Stelling van Amsterdam – de wandeling komt er langs. Aan de Googweg, tegenover Het Rechthuis, ligt de grootste Joodse begraafplaats van Nederland. Het is de begraafplaats van de Joodse gemeente van Amsterdam. Op de begraafplaats – hij is hier sinds 1642 – liggen ongeveer 45.000 mensen begraven. Het huidige Muiderberg is een typisch forensenplaatsje; de meeste mensen werken in Amsterdam.

3 Over de klapbrug en links over het fietspad lopen. Pad buigt naar links en loopt links van sloot. Loop door over het fietspad tot waar het met weg samenkomt. Steek hier de weg over en vervolg de weg over het fietspad aan de andere kant.

Weg buigt naar links; tussen weg en fietspad een rij bomen. Loop door tot voetpad aan je rechterhand, een wilgenlaantje tussen weilanden; hier RA. Loop voetpad uit tot eind; hier LA en smalle pad RD blijven volgen tot je bij lage bungalows komt (Kocherplantsoen). Houd hier links aan; je loopt langs de woningen (links). Aan eind met de weg mee naar rechts en daarna LA (voetpad). Loop door tot je bij de weg (Gerard Doulaan) met bushalte komt.

4 Hier LA en eerste pad aan je linkerhand LA bos in (Kocherbos). Volg het pad RD; blauw-rode pijltjes. Aan het eind RA; blijf blauw-rode pijltjes volgen. Voorbij stuk met water aan je rechterhand ga je van de route af en RD, smal pad door de bosrand. Je komt uit bij een parkeerplaats. Daar loop je door naar de weg; die steek je over en aan de overkant sta je voor de poort van de Joodse Begraafplaats: die is normaliter te bezoeken, met uitzondering van zaterdag. Als je doorloopt rechts van het gebouw kom je bij de graven. Na bezoek van de begraafplaats loop je terug en na de poort LA, over trottoir. Doorlopen (over de Googweg). Je passeert aan je rechterhand horeca Het Rechthuis. Bij de kruising direct na de horeca ga je RD, Wknp 50 richting 57, het voetpad links van de weg. Je passeert aan je linkerhand de muziektent, houd rechts aan.

E IJmeer

Eén van de oudere watersnoodrampen (dan die van 1953) in Nederland is die van 13-14 januari 1916. In de 'Zuiderzeevloed' of 'Januarivloed' braken – nadat de waterstand op de Zuiderzee enorm gestegen was door aanhoudend stormweer – in de bewuste rampnacht op tal van plaatsen de dijken door. Vele gebieden langs de Zuiderzee kwamen onder water te staan, er vielen enkele tientallen doden, de materiële schade was groot, en boerenland raakte verzielt. In reactie op de watersnoodramp van 1916 werd een half jaar later het Plan-Lely (genoemd naar civiel ingenieur Cornelis Lely, die van 1913-1918 voor de derde keer minister van Waterstaat was) aangenomen om de Zuiderzee af te dammen (dat is in 1932 de Afsluitdijk geworden) en in te polderen om in de nieuwe polders meer voedsel in eigen land te kunnen produceren. Na de inpoldering van de nieuwe grote polders in de Zuiderzee, nu IJsselmeer geworden, bleven er randmeren over tussen het oude en het nieuwe land. Het IJmeer is één van die randmeren; oostelijk verderop gaat hij over in het Gooimeer.

5 Steek bij het zebrapad de weg over en bij de Y-splitsing van het voetpad RA. Hou steeds rechts aan. Bij de opstelstrook voor de brandweer verlaat je de Brink en steek de weg over, LA over trottoir; Eikenlaan. Steeds RD lopen tot voorbij een weiland (met bunker aan de rand) aan je linkerhand (Dorpswei). Aan eind bij Willemslaan LA en direct daarna met de weg mee RA, Erfgooierslaan. Vóór de woningen LA, trap omhoog (Wknp 52, richting 56). Je loopt nu over het Waterkeringpad, een wandelroute over de voormalige zeedijk. Na een poosje kom je bij een weg; je vervolgt het pad. Pad maakt een slinger naar links en je steekt een weg over. Recht voor je het water. **E** Direct na de midgetgolfbaan LA grasdijk op (Wknp 56). Doorlopen tot het watersportcentrum (rechts). Hier ga LA via de trap omhoog en RA (met nog steeds water aan je rechterhand). Blijf RD lopen (ook waar de doorgaande weg naar links afbuigt) over het voetpad.

F Echobos

Het Echobos is een 'vroeg' recreatiebos: in de kern is het al in de achttiende eeuw aangelegd. In het Echobos viel een opmerkelijke echo te beluisteren – vandaar de naam van het bos. In het Echobos is ook een Echomuur gebouwd, met daarin een uit 1930 daterend poortje. Het hoort allemaal bij de tijd dat Muiderberg als badplaats diende voor recreërende Amsterdammers: Echobos en Echomuur verhoogden de buitenpret! Destijds was er ook een doolhof aangelegd, maar dat is helaas verloren gegaan.

6 Het pad buigt naar links (Wknp 58, richting 57) en je passeert een kerk aan je linkerhand (Kerk aan Zee). Loop door over de asfaltweg tot je bij de Brink komt (je passeert Wknp 57; links monument voor Floris V en een wegkapel). Hier RA, smal voetpad tussen heggen (richting Echomuur en Echobos). Bij de Y-splitsing RA, negeer zijpad rechts en bij de volgende Y-splitsing LA. Pad blijven volgen; dat maakt bocht naar rechts. Bij Y-splitsing RA en even verder LA; je gaat door een poortje. **F** Terug door hetzelfde poortje, LA en links aanhouden (je loopt parallel met de Echomuur).

Aangekomen bij de open plek (met bankjes en spreekbuizen) RA. Aan het eind van het veldje, bij bankje, RA en poortje door, Echobos uit.

G Pampus

In de oorspronkelijke Zuiderzee lag ter hoogte van Muiden de zandplaat Pampus. In de VOC-tijd lagen grote schepen hier soms wekenlang 'voor Pampus' te wachten op

hoog water om te kunnen lossen in de haven van Amsterdam. Het forteiland Pampus zoals we het nu in de verte zien liggen, is gebouwd in de periode 1887-1897. Het fort is gebouwd als onderdeel van de Stelling van Amsterdam en had specifiek de functie om de ingang van het IJ te beschermen. In 1952 is Fort Pampus opgeheven als vestingwerk. Het hoofdgebouw van Fort Pampus is in 2007 gerenoveerd en van nieuwe koepels voorzien. Het binnenfort heeft sindsdien een museale functie gekregen. Van april tot in november is het forteiland te bezoeken; daartoe is het eiland te bereiken met een eigen veerdienst vanuit Muiden en met de Veerdienst Amsterdam.

7 Schuin LA dijk op en LA over de kruin van de dijk over het graspad; dit blijf je tot kort voor Muiden volgen. In het eerste deel loopt aan de voet van de dijk de Dijkweg; in het laatste deel is er alleen het graspad op de dijk. Let op: verderop gaat het pad ook achter een woning langs die aan de dijk staat. Je loopt daar min of meer door de achtertuin. (Met de hond moet je even links om het huis heen lopen.) Zodra je bij de tankversperring bent, heb je rechts (in de verte) zicht op Pampus. **G** Als je links van je een breed water ziet met het Muiderslot **H** erachter, ga je van de dijk af en over het hek (met wit/rode LAW-markering) en over het graspad langs het water (aan je rechterhand). Doorlopen tot de weg.

H Het Muiderslot

Het Muiderslot is een imponerend Middeleeuws kasteel, in opdracht van Floris V, Graaf van Holland en Zeeland, heer van Friesland, gebouwd rond 1285. Het was z'n 'buitenresidentie'; als hoofdresidentie bouwde Floris V ook de Ridderzaal op het Binnenhof in 's-Gravenhage. In een periode van politieke en militaire turbulentie werd Floris V in 1296 in de omgeving van z'n eigen kasteel vermoord (je komt langs een rode gedenksteen eerder op deze wandeling), door Gerard van Velsen – één van z'n opstandige leenmannen (die hiervoor zijn straf – marteling tot de dood – niet zou ontgaan). In latere eeuwen – het kasteel was inmiddels afgebrand en opnieuw gebouwd – werd het bewoond door slotvoogden die het kasteel beheerden en ook de functie 'Drost van Muiden' bekleedden. Het Muiderslot kreeg toen een sterk culturele dimensie: de (schrijvende en dichtende) 'Muiderkring' kwam er tot bloei, met o.a. P.C. Hooft, Vondel en Brederode. In het huidige tijdperk van wereldwijd toerisme wordt het Muiderslot wel gepropageerd als: Amsterdam Castle... Het kasteel is een vierkante waterburcht. Op iedere hoek staat een ronde toren en binnen de muren staat een groot gebouw met trapgevels. Het kasteel heeft een slotgracht en een ophaalbrug. Om het kasteel heen zijn onder meer een gerestaureerde moestuin en kruidentuin. Het Muiderslot ligt aan de monding van de Vecht, aan de voormalige Zuiderzee. Direct bij het kasteel ligt Muiden met zijn haven. Het huidige kasteel is een Rijksmuseum en dus te bezoeken.

8 Hier RA brug over en na de brug links aanhouden. Je passeert een parkeerterrein aan je linkerhand en iets verderop een snackbar. **1** Bij de Y-splitsing RA en daarna RA (Kazernestraat 8-10). Loop door tot de ingang van de bibliotheek (die in de oude kazematten rechts is gevestigd). Daar LA en smalle doorsteek tussen de woningen door naar het water. Bij het water LA. Steeds RD (rechts zicht op het sluiscomplex en de brug). **J** Blijf doorlopen met de Vecht aan je

rechterhand. Aan eind LA, langs woonerf en daarna RA (Wknp 12, richting 11). Passeer de klapbrug bij de kleine sluisen en je loopt tegen Fort H aan; het begin- en eindpunt van de wandeling.

1 Muiden

Het huidige Muiden telt ruim 5.000 inwoners. Muiden heeft een oude historie als Zuiderzeestadje; vergelijk het maar met Stavoren of Medemblik. Maar de meeste handel ging buiten Muiden om – Floris V hief hoge tol, terwijl Amsterdam tolvrijheid genoot – het laat zich dus al vanuit de Middeleeuwen verklaren waarom Amsterdam Amsterdam is geworden en Muiden Muiden is gebleven!... De tegenwoordige Muidenaren lijken daar niet rouwig om te zijn – 's zomers heerst er een gezellige toeristische drukte, maar het leven lijkt hier verder uiterst draaglijk gebleven. Aan de Herengracht liggen de meest prominente gebouwen: het oude raadhuis, de Katholieke kerk (een Waterstaatskerk, met Griekse zuilen) en iets naar achteren gelegen de Protestantse kerk, en tal van andere interessante panden.

J Grote Zeesluis

Sinds 1674 ligt de Grote Zeesluis in het centrum van Muiden. Hij verbindt de Vecht met het IJmeer. De sluis is zestig meter lang en 7,5 meter breed. Vroeger werden hier de schepen geschut die van Amsterdam naar de Rijn wilden varen. Dat kon destijds alleen via de Vecht. De sluis hielp ook om de Vechtstreek te beschermen tegen overstromingen van de Zuiderzee. In 1952 kwam het Amsterdam-Rijnkanaal gereed - dat het overnam van de Vecht. De Zeesluis verloor z'n functionele waarde en is nu vooral een historisch relict, goed passend in het toeristische 'plaatje' van Muiden. Het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht is de beheerder van de sluis.

3

LENGTE

17 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Naarden-Vesting,
Burgemeester
Wesselingplein

OPENBAAR VERVOER

Naarden-Vesting,
Burgemeester
Wesselingplein

PARKEREN

Vesting, locatie Bastion.
Vanaf Burgemeester
Wesselingplein rechts
en direct schuin rechts
omhoog

HORECA

Brasserie Bon
bij de start of andere
mogelijkheden in het
centrum van Naarden.
Na 7 km aan de Oud-
Huizerweg

BIJZONDERHEDEN

Honden kunnen mee, op
een deel aangelijnd

VANUIT NAARDEN- VESTING

Door de Gooise Natuur

Vanuit Naarden ga je de zandgronden op van de Gooise klifkust. Je wandelt over prachtige heidegebieden; later zijn hier ook bossen gekomen. Je komt langs oude zandafgravingen en je krijgt uitzicht op het Gooimeer. De wandeling sluit af over de imposante vestingwerken van Naarden-Vesting. Een indrukwekkende vesting, niet bedoeld om Naarden of de Gooise zandgronden en hun vroegere schaarse bewoners te beschermen, maar om de rijke handelsstad Amsterdam over land te kunnen afgrendelen...

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

S De wandeling start op het Burgemeester Wesselingplein bij de bushaltes. **A** Loop richting de woningen, vóór de horeca (Brasserie Bon) LA, Nieuwe Haven. Loop door tot de Marktstraat (bij stenen brug); hier RA. Loop door de Marktstraat tot aan de Sint Vitusstraat (tweede kruising); hier RA en direct daarna LA naar de Grote Kerk. **B** Loop rechts om de kerk. Doorlopen over het klinkerpad dat rond de kerk loopt tot je tegen het

Raadhuis van Naarden aanloopt (rechts van de kruising). Hier RA; je bent weer in de Marktstraat. Bij de Turfpoortstraat RA en doorlopen tot de Peperstraat; hier RA. Bij de Bussummerstraat (tweede kruising) LA, deze helemaal uitlopen tot de wallen (eind van de straat). Hier RA en direct LA. Je verlaat de vesting.

A Naarden-Vesting

Naarden hoort sinds 2016 tot de gemeente Gooise Meren, maar is van oudsher de 'hoofdstad' van het Gooi. Naarden is vooral bekend als één van de best bewaarde vestingsteden van Europa, met name om de bijzondere en goed bewaarde stervorm van die enorme vesting. Die vesting heeft zes bastions, een dubbele omwalling en een dubbele grachtengordel. Op de heenweg gaat de wandeling door

het aardige oude vestingplaatsje en op de terugweg wandel je uitgebreid over de oude verdedigingswerken. Naarden-Vesting was onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De vesting is in de zeventiende eeuw aangelegd ter bescherming en afgrenzing over land van de belangrijke havenstad Amsterdam. Oostelijk van Amsterdam waren de Gooise zandgronden; die waren hoger gelegen en niet onder water te zetten bij een vijandelijke dreiging over land; vandaar de zware fortificatie hier. In één van de bastions – Bastion Turfpoort – bevindt zich het Nederlands Vestingmuseum. Het bestaat sinds 1955 (in de Koude Oorlog-tijd vond met het nuttig het belang van verdediging onder de publieke aandacht te brengen!) en is gevestigd op een twee hectare groot deel van de wallen. Vier ondergrondse kazematten van het bastion zijn opengesteld voor het publiek; de belangrijkste (militaire en bouwkundige) stukken bevinden zich in kazemat Y. Er worden wisselende tentoonstellingen georganiseerd en er is ook een mogelijkheid van rondleiding onder leiding van één van de museumvrijwilligers. Je Museumkaart is geldig. Zie verder: www.vestingmuseum.nl

B Sint-Vituskerk

De Grote of Sint Vituskerk in Naarden is een laatgotische kruisbasiliek. Oorspronkelijk was de kerk gewijd aan Vitus: een Rooms-Katholieke martelaar en heilige. In 1574 is, door de Calvinistische revolutie in de Lage Landen, de kerk in protestantse handen gekomen. De kerk geniet nu vooral nationale bekendheid door de jaarlijkse uitvoering op Goede Vrijdag van Bachs Mattheus Passion door de Nederlandse Bachvereniging, op de televisie uitgezonden door de Evangelische Omroep. Bij de kerk staan o.a. een Beatrixboom (in 1988 geplant ter ere van de vijftigste verjaardag van Koningin Beatrix) en het Nationaal Donor Monument: een beeld dat in 2011 is onthuld door oud-staatssecretaris Erica Terpstra en toenmalig burgemeester Joyce Silvester. Het beeld 'De klim' is mede bedoeld om aandacht te vragen voor orgaandonatie.

2 Blijf links over het trottoir lopen; dit maakt bocht naar links. Bij fietspad aan je linkerhand LA fietspad. Na bocht naar links (en voorbij de kinderboerderij), RA trap omhoog. Volg doorgaande pad dat boven op de buitenwal van de vesting loopt. Je komt uit bij een weg met op de hoek een huis. Hier RA en klapbrug over. Op de kruising na de brug LA, Huizerstraatweg; rechts trottoir voor de woningen langs. Blijf doorlopen; weg maakt bocht naar rechts. Aan eind van de bebouwing verder lopen over het fietspad. De weg gaat onder een viaduct door. Blijf doorlopen; weg maakt bocht naar links en daarna naar rechts. Je loopt de gemeente Huizen in **C** en de weg maakt een bocht naar links. Bij de kruising met de Flevolaan en de Meentweg RA, richting Naarden. Loop door tot eerste zijweg links, hier LA, Messchaertlaan (Wknp 73 richting 72). Aan eind RA, Stukkenlaan, direct daarna LA, bospad.

C Huizen en buurtschap Valkeveen

Van oorsprong is Huizen een vissers- en boerendorp aan de Zuiderzee. In die tijd had het zelfs een eigen dialect en klederdracht. Wat de landbouw betreft, werd het gekenmerkt

door een gemeenschappelijk gebruik van de heiden en weiden (de zogenaamde meentgronden) door de boeren. Die boeren werden aangeduid als Erfgooiers, omdat dit recht op gemeenschappelijk landgebruik (van de arme zandgronden) vererfde. Dat oorspronkelijke Huizen is later en geleidelijk volledig van karakter veranderd: in de twintigste eeuw ging de visserij teloor (door de komst van de Afsluitdijk), kwam er industrie (Philips, Holland Signaal), nieuwbouw (het tegenwoordige Huizen is een plaats van 41.000 inwoners), en villa's in de bosrijke buitengebieden. Van 1882 tot 1958 had Huizen een halte aan de Gooische Stoomtram, in de volksmond bekend als: De Gooische Moordenaar. De route van de stoomtram liep hier, over de Huizerstraatweg tussen Naarden en Huizen. Op de heenweg brengt de wandeling je in de gemeente Huizen (zonder in de plaats zelf te komen); op de terugweg ga je door het westelijk in de gemeente gelegen buurtschap Valkeveen. Valkeveen, omringd door vogel- en natuurreservaten, staat bekend als een uiterst chique boswijk, waar een aantal BN-ers woont. Valkeveen ligt op de uiterste noordpunt van de Utrechtse Heuvelrug.

3 Verderop door klaphek en je bent op de Nieuw Bussummerheide. **D** Bij Y-splitsing RA en bij kruising RD. Houd route van Wknp aan, gemarkeerd met groene pijltjes, en loop door naar Wknp 72, vanaf hier 71 aanhouden. Bij Wknp 71 scherp LA, richting 75, groene pijltjes volgen. Je verlaat via een wildrooster de heide; steek de weg en fietspad over en ga RD fietspad. Verderop klaphek en je komt op de Limitische Heide. **E** Blijf groene pijltjes volgen en loop door naar Wknp 75. LA, volg vanaf hier de route naar 76 (groene pijltjes). Verderop klaphek door, asfaltweg oversteken en linker bospad in, parallel aan de asfaltweg. Bij parkeerplaats RD, fietspad op (markering groene pijl).

D Nieuw Bussummerheide
Tussen Naarden en Huizen ligt de Nieuw Bussummerheide; het natuurgebied is onderdeel van het Goois Natuurreservaat. Het grenst aan de Limitische Heide. In het verleden

vormde de Nieuw Bussummerheide met de Limitische Heide en de Vliegheide een aansluitende band van heide, van de Naarder Eng tot de Tafelberg en de Blaricummerheide. De hei ligt in een stuwwallengebied met een heidecomplex met daarin kleinere stukjes stuifzand en verspreid opslag van houtgewas met aan de randen loof- en naaldbos. Het gebied wordt doorsneden door wandelpaden. Charolais-runderen zorgen door begrazing dat het gebied open blijft.

E Limitische Heide

De Limitische Heide, onderdeel van het Goois Natuurreservaat, bestaat uit heidegebied met hier en daar kleine stuifduintjes en verspreide opslag van houtgewas met aan de randen loof- en naaldbos. De Limitische Heide ligt aan de rand van het vroegere Naardense ontzandingsgebied. De naam ontstond omdat er bij de vele zandafgravingen tot een grens (de Limiet) zand mocht worden gewonnen. De heide is in de loop der jaren gedeeltelijk begroeid geraakt met bomen. Om deze verbossing en vergrassing tegen te gaan, wordt er seizoenbegrazing ingezet.

4 Voor de woningen (Wknp 76) RA, Oud Huizerweg in (Loop je hier RD dan is rechts horeca). Bij de slagboom RD **F** en verderop weer RD langs slagboom. Je passeert een woning aan je linkerhand. Doorlopen tot je bij een kruising van zandwegen komt (met schuin rechts voor je verderop een rij woningen). Hier LA en daarna zijpaden negeren en RD blijven lopen tot Y-splitsing bij hek van Goois Natuurreservaat. Hier RA; je passeert het hek. Daarna RA en verderop schuin links en daarna schuin rechts en via trap naar boven, Eukenberg. **G**

F Naarder Eng

'Eng' is een Gooise naam voor bouwland.

De Naarder Eng is een afwisselend natuurgebied van akkers, bossen en

houtwallen. Tussen de

kleine akkers stonden vroeger wallen met eiken erop. Het hout daarvan werd gebruikt voor visrokerijen en door de boeren voor boerengereedschap, edg. Nu is de Naarder Eng een buitengewoon plezierig en gevarieerd gebied om doorheen te wandelen, met veel planten en dieren. 's Zomers wandel je op diverse plekken langs een klein maisveld of een veld met zonnebloemen. Her en der zie je aan de randen van de velden een kleurenmelange van diverse veldbloemen.

G **Eukenberg, Aalberg, Gooimeer**
Het Gooi, ooit kustgebied aan de Zuiderzee, kenmerkt zich door een klifkust: hoge- nu ja, maximaal een meter of vijftien... - zandheuvelds direct aan de kust, en daarachter een veel lager gelegen

maaiveld. Deze wandeling brengt je op enkele van die zandheuvelds: de Eukenberg en de Aalberg. Op beide heuvelds ligt een uitzichtpunt met uitzicht op het Gooimeer en Almere aan de overkant. Het Gooimeer is één van de randmeren die ontstaan is door de afsluiting van de Zuiderzee en de komst van de nieuwe polders in het resterende IJsselmeer. De zuidoever van het Gooimeer en het Eemmeer zijn een Natura-2000-gebied – wat wil zeggen dat de natuur er (extra) beschermd wordt, volgens Europese Richtlijnen. De meren en moerassen hier zijn vooral voor (trek)vogels belangrijk.

5 Aan de andere zijde via de trap naar beneden. Beneden bij kabouterpaaltje 9 scherp RA smal zandpad, draait rechts om de Eukenberg. Paden naar links negeren. Je komt aan het eind bij een hoofdpad met geel en rode pijltjes; dat volg je niet, maar je gaat LA.

Je gaat hier van het Kabouterpad af. Bij Y-splitsing RA en bij open veld LA. Bij kruising RD, langs slagboom. Bij kruising van zandpaden LA. Bij kruising RD naar uitzichtpunt Aalberg met zicht over het randmeer (aan de overkant Almere). Links van het uitzichtpunt naar beneden en daarna LA (Wknp 46, richting 45). Gravelpad volgen tot Wknp 45. **H** Bij Wknp 45, LA, richting 78. Bij kruising RA (je verlaat knooppuntenroute), open veld aan je linkerhand. Steeds RD tot Wknp 78, hier RA en dan bij gravelpad LA (Wknp 79, richting 74, groene pijltjes). Blijf gravelpad volgen; je passeert rechts toegangspaden naar woningen. Bij paddenstoel 20033/001, LA, richting Naarden. Aan eind RA, Oud Huizerweg, gravelweg met links fietspad. In de bocht naar rechts, LA, door geel klaphek en daarna rechts aanhouden (volg “wandelroute”). Wordt verderop grintweg.

H Waterkeringpad

Tijdens deze wandeling doe je een paar keer een stukje van het Waterkeringpad: een wandelpad van 36 km tussen Amsterdam (Centraal Station) en Huizen Het wandeltraject is ontwikkeld door het Waterschap Amstel Gooi en Vecht onder het motto: Wandelen over onze 'Wakkere Wakers'. Het is een prachtige route over dijken, langs het weidse water en door goed onderhouden bosnatuur. Het Waterkeringpad is ontwikkeld om het watererfgoed onder de aandacht te brengen. Een folder van de route, met een beschrijving van tal van kijkpunten onderweg, is bij het waterschap te krijgen of downloaden: www.agv.nl

I Landgoed De Duijnen en zanderij Hollebol

Vanaf de zeventiende eeuw – Gouden Eeuw! – breidde Amsterdam sterk uit. Voor al die nieuwbouw (van met name de 'grachtengordel') had de stad veel zand nodig om slappe veenondergrond aan te plempen. Dat zand werd gehaald van de hogere zandgronden in het naastliggende Gooi. Vandaar dat in het Gooi her en der zanderijen zijn ontstaan en zanderijvaarten zijn gegraven – zodat schuilen het Gooise zand naar Amsterdam konden varen. Hier bij het voormalige landgoed De Duinen (op het bord wat deftiger gespeld als: De Duijnen) was één zo'n voormalige zanderij: Zanderij Hollebol. Die naam 'Hollebol' werd al in de middeleeuwen gebruikt voor het landschap hier: een golvend gebied van onvruchtbare stuifzanden. In de negentiende eeuw is dat stuifzandlandschap in cultuur gebracht met het planten van eikenhakhout. Die eikenbossen hier vormden met de akkers landgoed De Duinen. Nu is er op het voormalige landgoed een Internationaal Theosofisch Centrum gevestigd: ITC-Naarden.

6 Aan het eind van de grintweg verlaat je door een fraai maar deels vervallen afsluithek het terrein; ga bij de weg LA en na een trafohuisje bij de eerste zijweg rechts, RA. **I** Loop dit zandpad dat door de bossen langs het open veld gaat helemaal uit. Aan eind bij weg RA. Asphaltweg blijven volgen, negeer fietspad links, doorlopen tot zandweg links en vóór de woning LA zandweg in. Loop zandweg helemaal uit, tot de snelweg, hier LA onder het viaduct van de A1 door en na viaduct RD, smal asfaltpad. Doorlopen tot je weer bij de vesting Naarden bent. Hier LA en pad langs water volgen tot je naar rechts kunt en richting het centrum van Naarden kunt lopen. Hier RA. Loop door totdat je door de poort bent.

7 Na de poort RA **J** en direct daarna weer RA de trap op en bovenop LA. Blijf hoofdpad volgen, diverse trappen op en af en steeds (als er keuze is) rechts aanhouden (met water steeds aan je rechterhand). Blijf doorlopen tot Y-splitsing, hier LA (naar beneden); blijf hoofdpad volgen. Ten slotte kom je uit bij het beginpunt van de wandeling.

J De Gele Loods

In 1882 is de Gele Loods gebouwd als opslagplaats voor de genie. Het karakteristieke houten gebouw staat vlak naast de vestingspoort, voordat je de trap op gaat om over de vesting te gaan wandelen, Ruysdaelplein 10. Na de genie heeft de Gele Loods diverse andere functies gehad, maar

het monument is tegenwoordig een Bezoekerscentrum en de VVV Naarden is er gehuisvest. De duurzaam gerestaureerde loods is vrij toegankelijk; binnen wordt het verhaal verteld over de geschiedenis van Naarden en over de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

4

LENGTE

15 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Geologisch Museum
Hofland, Hilversumseweg
51, 1251 EW Laren

OPENBAAR VERVOER

Bushalte
Hilversumseweg

PARKEREN

Museum. Tegenover
de Parkeerplaats is de
openbare begraafplaats,
met ook een openbaar
toegankelijk toilet

HORECA

bij de start La Place,
tegenover het Museum.
Verder is er na ruim 3 km
't Pandje en na 10 km
Pannenkoekenhuis
't Bospandje

BIJZONDERHEDEN

Honden kunnen niet mee

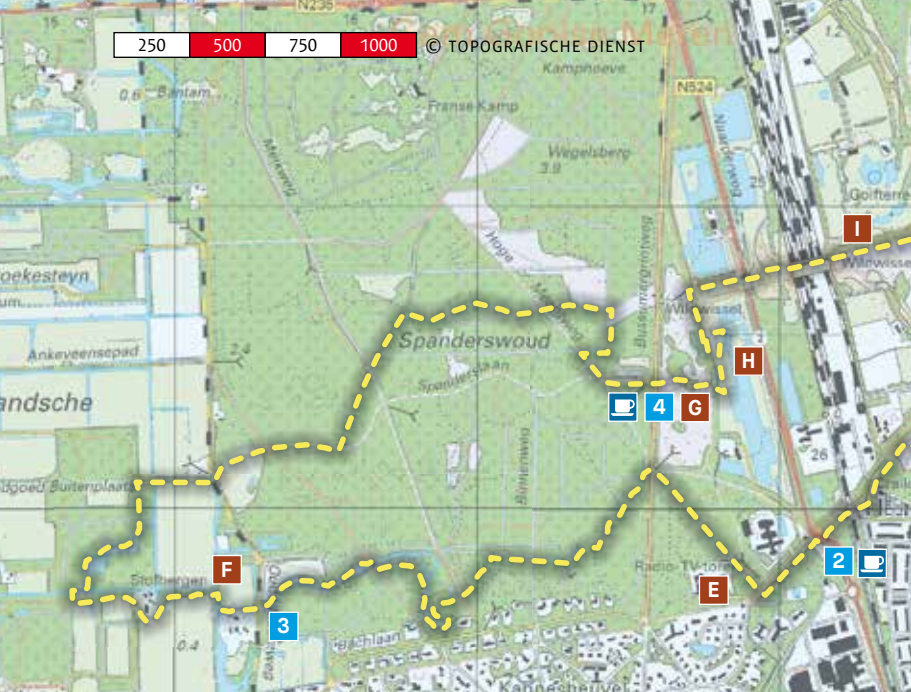
OVER DE GOOISE HEIDE

Tussen Hilversum en Bussum

Deze wandeling gaat vrijwel volledig over de heide en door het bos van de aaneengesloten delen van het Goois Natuurreservaat. In augustus en september staat die heide prachtig in bloei. Eind april en mei staat overal de brem in bloei. Maar ook in alle andere maanden is dit een prachtig, afwisselend en relatief rustig wandelgebied. Je kunt je wandeling afsluiten met een bezoek aan het Geologisch Museum Hofland (*het is niet altijd open – dus controleer de openingstijden op de website*).

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandelzoekpagina

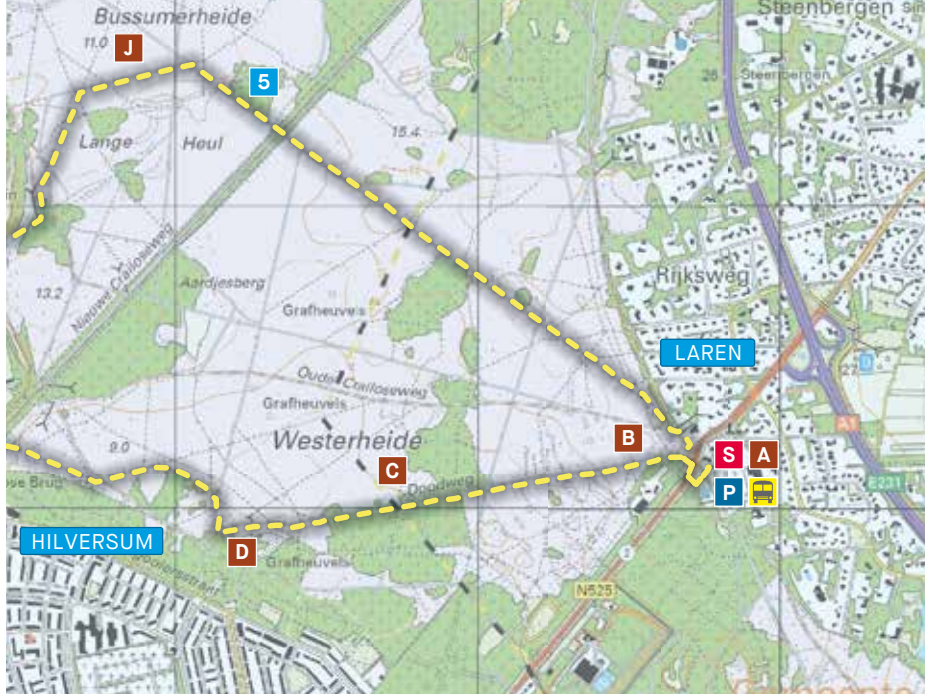

A Geologisch Museum Hofland

Geologisch Museum Hofland is een klein particulier museum, ondergebracht in een stichting. De grondlegger, amateur-geoloog Lucas Hofland (1899-1969), deed met name onderzoek naar stuwwallandschappen, zoals de Goois-Utrechtse heuvels hier. Het doel van het museum is om "Jong en oud te laten kennis nemen van het geologisch, biologisch en historische verhaal van de aarde. Daarbij gaat speciale aandacht naar het ontstaan van het Gooi en de oudste menselijke bewoningsgeschiedenis van dit gebied." De moderne aanbouw van het museum en de Stenentuin laten een deel van de grote stenencollectie zien. Enthousiaste vrijwilligers geven toelichting en kunnen je rondleiden. Je museumjaarkaart is geldig.

S De wandeling start bij de ingang van het Geologisch Museum Hofland.

A Met je rug naar het museum loop je over het fietspad richting bushalte. Loop iets door en ga voor het viaduct via de trap naar beneden, daar RA en onder het viaduct door. Na het viaduct maakt het pad een slinger naar rechts. Bij paddestoel LA, richting Bussum en daarna bij kruising RD. Eerste pad links LA (Wknp 66, richting 67); je loopt de hei op. **B** Klaphek door (Wknp 67) en daarna RD. **C** Blijf 1,5 km rechtdoor lopen (in de verte zie je de Omroeptoren) **D**. Halverwege bij de splitsing met de grote boom links aanhouden. Aan eind RA en eerste zijpad LA (geel O3), doorlopen tot Wknp 36. Hier LA (richting 35). Bij de Y-splitsing LA. Bij kruising RD. Verderop bredere pad oversteken en RD door klaphek. Rechterpad RD. Bij Y-splitsing LA en daarna RD. Je loopt het bos in. Bij fiets/wandelpad LA (Wknp 35), blijf

je over het fietspad lopen, wordt tegelpad. Steek de zijweg over en loop verder over het trottoir. Je gaat via een viaduct over het spoor en verderop bij de verkeerslichten steek je de N524 over.

B Hilversumse Heide

Leem, grint en zand vormen de bodem van de Wester- en Zuiderheide van Hilversum. Die grote heidegebieden zijn restanten van wat rond 1900 een nog veel uitgestrekter heidegebied was; nu liggen de resterende grote heidegebieden ingeklemd tussen wegen en steden. Eeuwenlang hadden de boeren hier gebruiksrechten – al aan het eind van de dertiende eeuw gekregen van de landsheer – over de woeste Gooise gronden. Tot in de twintigste eeuw hebben deze zogenaamde Erfgooiers hun oude Saksische recht verdedigd, maar in de moderne tijd, door oprukkende steden (met name Hilversum) en opkomend belang van natuurbeheer, is er een einde gekomen aan dit stukje Gooise cultuur. De Wester- en Zuiderheide zijn ook een groot prehistorisch grafveld; dat is nog te herkennen aan de diverse grafheuvels.

C Reeën

Grote kans dat je op de heide reeën ziet. Een ree is de kleinste hertensoort in Nederland (het edelhert de grootste); de volwassen exemplaren zijn ongeveer 95 tot 140 cm groot; ze wegen zo'n 30 kilo. Zowel de mannetjes als de vrouwtjes hebben een witte plek op hun kont, de 'spiegel'. De mannetjesreeën hebben een gewei. Jonge reekalveren worden geboren in de periode mei-juni, één tot drie per reegeit. In de herfst verandert de vacht van het reekalf van stippen in een grijzere vacht. Reeën eten van alles wat: blaadjes van braam, framboos en klimop, boomknoppen, jonge takken, paddenstoelen en eikels.

D Hilversum: Mediastad

Wandelend op de hei heb je steeds de Omroeptoren van Hilversum in zicht. De Omroeptoren of Telecomtoren is een straalverbindingstoren met zendmast. De stalen vakwerkmast (in 2001 erop gezet in verband met de komst van digitale televisie) meegerekend, is de toren 196 meter hoog. De betonnen toren staat op het Hilversumse Media Park (wat weer iets anders is dan de 'Gooise matras'....). Je komt later nog langs het AVROTROS-hoofdgebouw.

2 Aan overkant RA en direct weer LA, fiets/voetpad met hek aan je linkerhand (rechts aan de overkant van de weg horeca). Blijf doorlopen; eerst passeer je aan je rechterhand de kantoren van AVROTROS en daarna aan de overkant van de weg fietspad. Nog iets verder doorlopen tot volgende pad rechts (aan de overkant van de weg). Hier RA, weg oversteken en klaphek door. Steeds RD, aan eind door klaphek. Weg en fietspaden oversteken en RD fietspad in (wit/rode markering) en direct LA (ruiterpad) en weer LA. Je volgt de route die met paars/zwarte pijltjes is gemarkeerd. Blijf hoofdpad volgen als markering ontbreekt. Bij open stuk rechts van pad verlaat je de gemarkeerde route en gaat LA (pad gaat iets omhoog). **E** Bij kruisingen RD; smalle pad slingert door het bos. Je kruist een bredere gravelweg; hier RD en verderop weer RD. Rechts van je liggen iets lager poelen. Blijf hoofdpad volgen dat naar links buigt. Verderop RA naar beneden en aan eind RA naar boven. Blijf pad langs water (aan je rechterhand) volgen tot brug; hier RA brug over en daarna LA, pad langs water (nu aan je linkerhand). Hier pak je de paars/zwarte route weer op. Je blijft langs het water aan je linkerhand lopen.

E Hilverbeek en Boerderij Stofbergen

Een andere mooie, historische buitenplaats in dit gebied is Hilverbeek. Het is begonnen met een 17e-eeuwse hofstede; daar is vervolgens met de jaren heel wat aan uitgebouwd, toegevoegd en veranderd – waardoor het uiterlijk van de buitenplaats is ontstaan. Vroeger woonden er patriciërfamilies op Hilverbeek, maar dat stopte in 1933 – sindsdien is het landgoed in handen van Natuurmonumenten gekomen. Hilverbeek wordt gekenmerkt door open weilanden en dichte bossen. Een markant onderdeel van Hilverbeek is Boerderij Stofbergen. Het is een van oorsprong zeventiende-eeuwse boerderij. Bij de – fraai in het landschap gelegen – boerderij staat een eeuwenoude zevenstammige lindeboom, die al in 1783 in oude akten genoemd wordt. De boerderij is iets verhoogd gelegen. In het land vóór de boerderij staat een imponerende oude zomereik.

3 Je komt uit bij een weg, Wknp 32. Hier RD, weg oversteken en je loopt Hilverbeek in. **F** Het pad komt uit bij een gravelpad, hier LA. Volg het slingerende gravelpad. Je gaat links om Boerderij Stofbergen heen

en daarna RD over gravelpad doorlopen tot bruggetje rechts (Wknp 14). Hier RA (richting 15) over het bruggetje; volg de gele pijltjes tot Wknp 15. Hier RA, richting 16 (gele pijltjes). Hek door en de asfaltweg oversteken (Wknp 16),

hier schuin links fietspad in (richting 18). Blijf over het fietspad lopen. Bij de kruising RD; je kunt hier over het zandpad lopen rechts van het gravelpad. Pad maakt bocht naar rechts. Vóór de bocht naar links LA, zandpad. Steeds RD, kruist fietspad met naastliggend zandpad.

Bij Y-splitsing LA (geel-blauwe markering). Verderop verspert een aantal omgevallen bomen het pad. Daar loop je links- of rechtsom omheen. Kort daarna RA en direct weer RA. Pad komt uit op breder pad tussen beukenbomen door. Blijf hoofdpad volgen. Bij kruising RD, blijf hoofdpad volgen, wordt weer een bomenlaan en RD; je kruist een gravelfietspad. Bij vijfsporang RA. Aan eind RA (volg rood/paars). Bij kruising met fietspad met naastliggend zandpad LA (rood/paars volgen). Bij volgende kruising (Wknp39) LA, richting 38, fietspad met naastliggend zandpad. Bij Wknp 38 RD, richting 30. Rechts horeca.

F Spanderswoud

Spanderswoud is een groot bosgebied, met in het midden een heideveld en aan de kant van Hilversum een aantal waterpartijen. Oorspronkelijk was het een productiebos van loof- en naaldbomen. Spanderswoud wordt beheerd door Natuurmonumenten. Ten westen van het bos bevindt zich Landgoed Spanderswoud, één van de buitenplaatsen van 's-Graveland. Het Landgoed kenmerkt zich door een mengeling van tuinstijlen.

G De Snip

De Snip is een klein heideveld, het laatst overgebleven stukje ('snippertje') heide aan de westzijde van Zanderij Crailoo. Oorspronkelijk was het gebied grotendeels verboost, maar met de

inzet van vrijwilligers is het in 2003 weer open gemaakt, zodat de heide hier weer is gaan groeien. Het idee is dat De Snip fungeert als stepping stone voor zon- en warmteminnende dieren die Natuurbrug Zanderij Crailoo, het ecoduct, oversteken. Ook De Snip is onderdeel van het Goois Natuurreservaat.

4 Steek de weg, Bussummergrintweg, over en ga schuin links klaphek door. **G** Bij kruising met fietspad RD en via trap naar beneden. **H** Beneden LA. Langs water doorlopen tot gravelpad, hier LA over gravelpad naar boven. Boven RA, er loopt een voetpad rechts van het fietspad. Verderop doorlopen over gravel(fiets)pad. Bij klaphek rechts, RA, door klaphek. Je loopt nu over de Natuurbrug Zanderij Crailoo. **I** Blijf doorlopen tot Wknip 74 (bij Y-splitsing). Houd hier links aan richting 79 (blauwe pijltjes) aan. Je loopt een klein stukje over het brede pad en buigt dan af naar rechts. Blijf RD doorlopen tot vijfsporang. Hier ga je tweede pad schuin naar rechts (blauw/groene pijltjes). Bij kruising RD en daarna op volgende kruising eerste pad RA, naar boven richting de bank. **J**

H Zanderij Crailoo(o)

Een zanderij is een (voormalige) zandafgraving. Zanderij Crailoo was ooit de grootste Gooise zandgroeve. De zandafgraving in het Spanderwoud en op de Bussummerheide heeft zandgaten van zeven tot elf meter diepte. De zandwinning hier is begonnen in 1870 en is gestopt in 1971. Nu is zanderij Crailoo – pal gelegen naast een rangeer- en opslagterrein van de NS (het zand

werd in het verleden per trein afgevoerd) – een natuurgebied dat ook onderdeel uitmaakt van het Goois Natuurreservaat. Het westelijk deel van de zanderij is toegankelijk via een slingerend vlonderpad.

5 Bij de bank RD langs de bosrand (aan je linkerhand). Bij de bomenlaan RD en daarna steeds RD. Ga klaphek door en op een tweetal vage viersprongen RD. Bij Y-splitsing LA. Bij gravelpad LA en direct daarna RA. Voor de weg (en witte hek) RA en daarna LA (Wknp 66, richting 61). Voor de weg naar RA, naar beneden en door het tunneltje onder de weg door. Direct daarna LA, via trap omhoog en RD lopen richting het museum; het begin- en eindpunt van de wandeling.

I Natuurbrug Zanderij Crailoo

Tussen Hilversum en Bussum is in 2006 het langste ecoduct van Europa geopend: Natuurbrug Zanderij Crailoo. Dit 800 meter lange (!) ecoduct verbindt de Bussummerheide met het Spanderswoud. Niet alleen reeën en vossen steken hier het spoor (tussen Amsterdam en Amersfoort) en de provinciale weg over, maar ook zo'n 180.000 recreanten per jaar. Dat gaat verrassend goed samen. Honden zijn hier, begrijpelijkerwijs, niet toegestaan – vandaar dat Bello niet mee kan op deze wandeling.

J De Bussummerheide

De Bussummerheide is een heidegebied van 160 hectare groot. Het ligt ten zuiden van Bussum, grotendeels op het grondgebied van de gemeente Hilversum. Aan de zuidkant grenst de Bussummerheide aan de Westerheide. De twee gebieden worden gescheiden door een kaarsrechte, onverharde weg voor wandelaars, fietsers en ruiters, van ongeveer drie kilometer lang. Dit is de Nieuwe Crailoseweg, lokaal aangeduid als: 'Gebed zonder end'. Aan de westkant grenst de Bussummerheide aan Zanderij Crailoo en door de Natuurbrug Zanderij Crailoo is hij ook verbonden met de andere delen van het Goois Natuurreservaat.

LENGTE

15 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Tienhoven (gemeente
Stichtse Vecht)

OPENBAAR VERVOER

Bus 122 (tussen Utrecht
en Nieuw-Loosdrecht),
halte Hervormde Kerk te
Tienhoven

PARKEREN

Aan de weg (Laan van
Niftarlake) westelijk van
Het Olde Regthuys of bij de
Hervormde kerk

HORECA

De start is bij Het Olde
Regthuys (gesloten op
maandag en donderdag;
hetolderegthuys.nl), Laan
van Niftarlake 101, 3612 BP
Tienhoven

Na zo'n 11 km is er
onderweg een Theetuin
die open is bij mooi weer.
Verder geen horeca

BIJZONDERHEDEN

Honden kunnen niet mee
De wandeling volgt de
wandelknooppunten 76, 14,
25, 13, 67, 66, 73, 74, 75 en
weer richting 76

VANUIT TIENHOVEN

Door een groene taartpunt en door het Groene Hart

Dit is één van de twee van deze serie wandelingen in waterschap Amstel Gooi en Vecht die in de provincie Utrecht liggen, in het gebied van de Stichtse Vecht. Dit is het Groene Hart in optima forma: je wandelt over het langste graspad van Nederland. Daarbij ga je door (voormalige) moeras- en plasgebieden, waarin de hogergelegen Utrechtse Heuvelrug op uitwatert. Die gebieden zijn later goeddeels ingepolderd, maar er zijn ook prachtige plassen overgebleven, zoals de Tienhovense Plassen. Het geheel is Natura 2000-gebied; dat wil zeggen: behorend tot de 'topnatuur' van Europa!

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

B Kerk van Tienhoven

De (protestantse) kerk van Tienhoven is van het type zaalkerk: een rechthoekig kerkgebouw dat eenbeukig is, dus geen zijbeuken weerszijden ernaast. In een ronde nis, het apsis, bevindt zich het altaar. De huidige kerk is gesticht in 1611 en na een brand in 1812/13 herbouwd. Maar al rond 1450 was er op de plaats van de huidige kerk al een kapel gebouwd.

S A Sta met je rug naar het Olde Regthuys **B** en ga RA; loop door tot eerste zijweg links, Wknp 76. LA, Dwarsdijk (richting 14). Loop door tot aan de molen **C**, Wknp 14. Hier RA (richting 25), Dwarsdijk. Loop over asfaltweg tot voorbij nr. 30 (rechts). Na de woning LA, overstap over hek, gravelpad weiland in (Klompepad). Loop pad uit, aan eind RA. Je passeert een uitkijkpunt (aan je linkerhand). **D** Blijf hoofdpad volgen (markering Klompepad en paarse pijltje knooppunten). Dit pad maakt aantal slingers naar links. Bij picknicktafel en vóór het hek RA (graspad). Blijf graspad volgen, maakt slinger naar links. Bij gravelweg vóór het hek RA, graspad. Maakt slinger naar rechts en gaat achter de bebouwing langs. Blijf over slingerend graspad lopen; aan eind overstap en je komt uit bij een weg. Hier LA **E**, over de weg en bij de T-kruising, rechts van bosschage, Wknp 67, graspad op (richting 66).

C Watermolen De Trouwe Wachter

Vanaf 1649 werd het gebied hier bemalen door een, later twee molens die hun water loosden op de Vecht. Nadat de turfafraving stopte, werden de twee molens overbodig en in 1830 stilgezet. In het oostelijke deel van het gebied trad echter nog wateroverlast op. De boeren richtten daar de Oostelijke Binnenpolder op en lieten een eigen watermolen bouwen. Die werd in 1832 in gebruik genomen: De Trouwe Wachter. Die naam ontstond pas veel later, in de tweede Wereldoorlog, omdat de toenmalige molenaar met de stand van de molenwieken tekens gaf aan de onderduikers in het gebied. Sinds 1960 is de molen in bezit van Natuurmonumenten. In 1970 werd de molen ingrijpend gerestaureerd en in 2011 nogmaals opgeknapt. De fraaie molen is een Rijksmonument.

D Tienhovense Plassen

Het loopt niet in het oog, maar de Tienhovense Plassen liggen aan de (westelijke) voet van de Utrechtse Heuvelrug. Dat betekent dat die hoger gelegen heuvelrug afwatert op de plassen, polders en voormalige moerassen in het veel lager gelegen gebied hier. De Tienhovense Plassen zijn ontstaan door vervening: al vanaf de middeleeuwen werd het veen afgegraven in de vorm van blokken turf, die eerst op zogenaamde legakkers te drogen werd gelegd. Nu staan de Tienhovense Plassen voor een waterrijk natuur- en recreatiegebied, waarover Natuurmonumenten het beheer voert. Er broeden o.a. woudaapjes en zwarte sterns.

E Oud-Maarsseveen

Ook (Oud-)Maarsseveen is een laatmiddeleeuwse ontginning. Het buurtschap Oud-Maarsseveen is, net als het aangrenzende Tienhoven, ontstaan door de aanleg van een dwarsvaart met een dijk in het moerasachtige gebied. Er werden langwerpige kavels (copen) uitgegeven ten behoeve van bouwland en weidegrond. De kavels van Oud-Maarsseveen, die vaak honderden meters lang waren, kwamen knel te zitten tussen die van Tienhoven en Westbroek en eindigden daarom in een punt. De taartpuntvorm (zie groene stip op de kaart) van deze wandeling is dus al lang geleden ontstaan.

2 Graspad buigt naar links en loopt parallel aan de weg. Iets verderop buigt het even naar de weg en dan er weer vanaf. Blijf doorlopen over het graspad parallel aan de weg. Het graspad buigt naar de weg en bij de brandweerkazerne kom je op de asfaltweg. Hier RA over de asfaltweg die kort daarop naar rechts buigt. Volg de asfaltweg (lintbebouwing van Westbroek) tot nr. 80 (aan je linkerhand). Na de woning bij betonplatenweg LA, Wknp 66, Bert Bos Laarzenpad in (richting 73). Loop langs de parkeerplaats en door klaphek (gravelweg). Ga eerste zijpad (links) LA, houtsnipperpad; volg Bert Bos Laarzenpad **F**. Houtsnipperpad slingert door het bos. Aan eind bij

gravelweg LA en direct weer RA. Voor hek LA en iets verderop, na veerooster RA (graspad). **G** Volg graspad (dat twee maal een slinger naar links maakt) tot eind. Hier klaphek passeren en langs de parkeerplaats lopen naar de asfaltweg, Wknp 73. Hier LA, richting 74 (Kanaaldijk). **H**

F Bert Bos Laarzenpad door de Westbroekse Zodden

In dit veenlandschap heeft Staatsbosbeheer het Bert Bos Laarzenpad uitgezet – vernoemd naar Bert Bos (1946-1996), een boswachter in de Vechtstreek. Het pad voert je langs beleefpunten in de Westbroekse Zodden. 'Zodde' betekent: laag en moerassig land. Kenmerkend is dat het laagveenmoeras hier grenst aan de hoger gelegen zandgronden van het Gooi. Het landschap kent verschillende verlandingsstadia: van veenplas tot moerasbos. De informatieborden langs het Bert Bos Laarzenpad vertellen over de geschiedenis, het beheer en de bewoning van het gebied.

G Oostelijke Vechtplassen: Natura 2000-gebied

De Westbroekse Zodden zijn onderdeel van de Oostelijke Vechtplassen; die zijn sinds 2013 door de EU aangewezen als een Natura 2000-gebied ([nl.wikipedia.org/wiki/Oostelijke_](https://nl.wikipedia.org/wiki/Oostelijke_Vechtplassen)

Vechtplassen). De Oostelijke Vechtplassen is geen historische of aardrijkskundige naam: hij is gebruikt voor het grotere gebied in dit deel van Utrecht en Noord-Holland bij de kwalificatie als Natura 2000-gebied. Het gebied bestaat uit laagveenmoerassen, polders en plassen gelegen ten oosten van de Utrechtse Vecht. De geschiedenis van het gebied wordt bepaald door de turfwinning, waardoor er een patroon van trekgraten en legakkers is ontstaan. De Ankeveense Plassen, de Loosdrechtse Plassen en de Tienhovense Plassen zijn enkele belangrijke onderdelen. De aanwijzing als Natura 2000-gebied betekent dat de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn van toepassing zijn. Dat garandeert een hoge mate van natuurbescherming en legt beperkingen op aan de landbouw.

H Vliegveld Hilversum

Al vlak voor de oorlog kwam er zuidwestelijk van Hilversum een klein vliegveld tot stand voor de sportvliegerij. Het huidige Vliegveld Hilversum biedt activiteiten aan als: vlieglessen, gemotoriseerd vliegen en zweefvliegen, helikoptervluchten en valschermspringen. Verder staan er een aantal historische privévliegthuizen. Het vliegveld ligt iets noordelijk van de wandelroute; maar in de lucht valt er vast wel wat van te zien.

3 Volg asfaltweg met kanaal aan je rechterhand **I**. Bij Kanaaldijk 7 staat bij mooi weer koffie en thee klaar in de Theetuin. Je komt bij een hek: hier RD over de betonplaten weg (later gravel). Hier mag ook gefietst worden; het handigst is om over de linkerstrook te lopen. Steeds doorlopen; je passeert aan je rechterhand (aan de overkant van het kanaal) de eendenkooi **J**. Blijf doorlopen; je passeert een hek en daarna links een woning en een asfaltweg links, Wknp 74. Hier RD (richting 75) wandelpad, Nieuweweg.

4 Blijf RD lopen en passeer hek; smal gravelpad. Doorlopen tot woningen aan je linkerhand. Na bruggetje en bij asfaltweg, Wknp 75, LA (richting 76). Na een klein stukje ben je rechts bij het beginpunt van de wandeling.

I Tienhovens Kanaal

Al in de middeleeuwen werd de Tienhovensche Vaart aangelegd, als afscheiding van de ontginning van het Tienhovensche (liggend in de provincie Utrecht) en het Breukeleveensche (Holland) deel van de ontginning van de drassige gebieden hier. Tussen 1836 en 1869 werd de Vaart verbreed tot het huidige Tienhovens Kanaal. De Vaart, later Kanaal, werd vooral gebruikt voor afvoer van turf naar de Vecht en zo verder naar de steden Utrecht en Amsterdam. Het kanaal is zo'n 11 km lang en loopt aan de noordkant dood waar het het bosrijke natuurgebied onder Hilversum bereikt. De bedoeling was dat het de Vecht met de Eem zou verbinden, maar het verzandde echter in de Gooise stuwwal. De rechte waterloop heeft gediend voor de turfvaart en als inundatiekanaal voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Turfwinning is inmiddels lang passé, en dat geldt ook voor de Waterlinie als verdedigingsconcept. Het Tienhovens Kanaal heeft dus al lang noch een economische, noch een defensiefunctie meer.

J Eendenkooi Breukeleveen

Een eendenkooi is een middeleeuwse uitvinding. Het is van oorsprong een plek waar in het wild levende eenden werden gevangen voor consumptie. Een eendenkooi bestaat uit een flinke vijver waar enkele smalle sloten op uitkomen, de zogenaamde vangpijpen. Eenden die uit een kouder wordend gebied getrokken zijn om in een warmer gebied te overwinteren, zoeken vaak een plek waar ze van de lange reis kunnen uitrusten. Om die overvliegende eenden te lokken, houdt de kooiker (de beheerder van de kooiplas) een aantal gekortwiekte lokeenden, de 'staleenden', die hij dagelijks voert. Die staleenden zijn gewend aan de kooiker met zijn kooikerhond. Ze helpen om de wilde eenden stap voor stap in de vangpijpen te lokken. Deze eendenkooi bij Breukeleveen is eind zeventiende eeuw aangelegd. In 1953 werd Natuurmonumenten eigenaar en die is dat nog steeds. Ook deze eendenkooi heeft z'n oorspronkelijke gebruik al lang verloren, maar boswachters van Natuurmonumenten leggen op gezette tijden graag uit wat het geheim van de kooiker was. Tussen maart en oktober zijn er daartoe zo nu en dan rondleidingen (zie: www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/loosdrechtse-plassen/agenda)

LENGTE

18 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Bij de Protestantse Kerk,
Koningin Julianastraat 23,
3648 AL Wilnis (gemeente
De Ronde Venen, provincie
Utrecht)

OPENBAAR VERVOER

 OV-halte Herenweg,
900 meter van het centrum
van Wilnis. Loop naar de
Herenweg en daar LA;
Herenweg gaat over in
Dorpsstraat: vlak voor de
verkeerslichten LA. Je loopt
aan op de kerk; startpunt
van de wandeling.

 Je kan de wandeling
ook oppikken door
uit te stappen bij OV-
halte Burgemeester de
Voogtlaan: je mist dan de
horeca bij de start, maar
bent wel binnen vijftig meter
op de route.

PARKEREN

 Centrum Wilnis, bij of
in de buurt van de kerk,
Koningin Julianastraat

HORECA

 Bij de start in het
centrum van Wilnis,
Dorpsstraat. Onderweg na
ruim 11 km De Grote Sniep

BIJZONDERHEDEN

Honden kunnen niet mee

62

VANUIT WILNIS

Door de veenpolders en over de veendijken van het Groene Hart

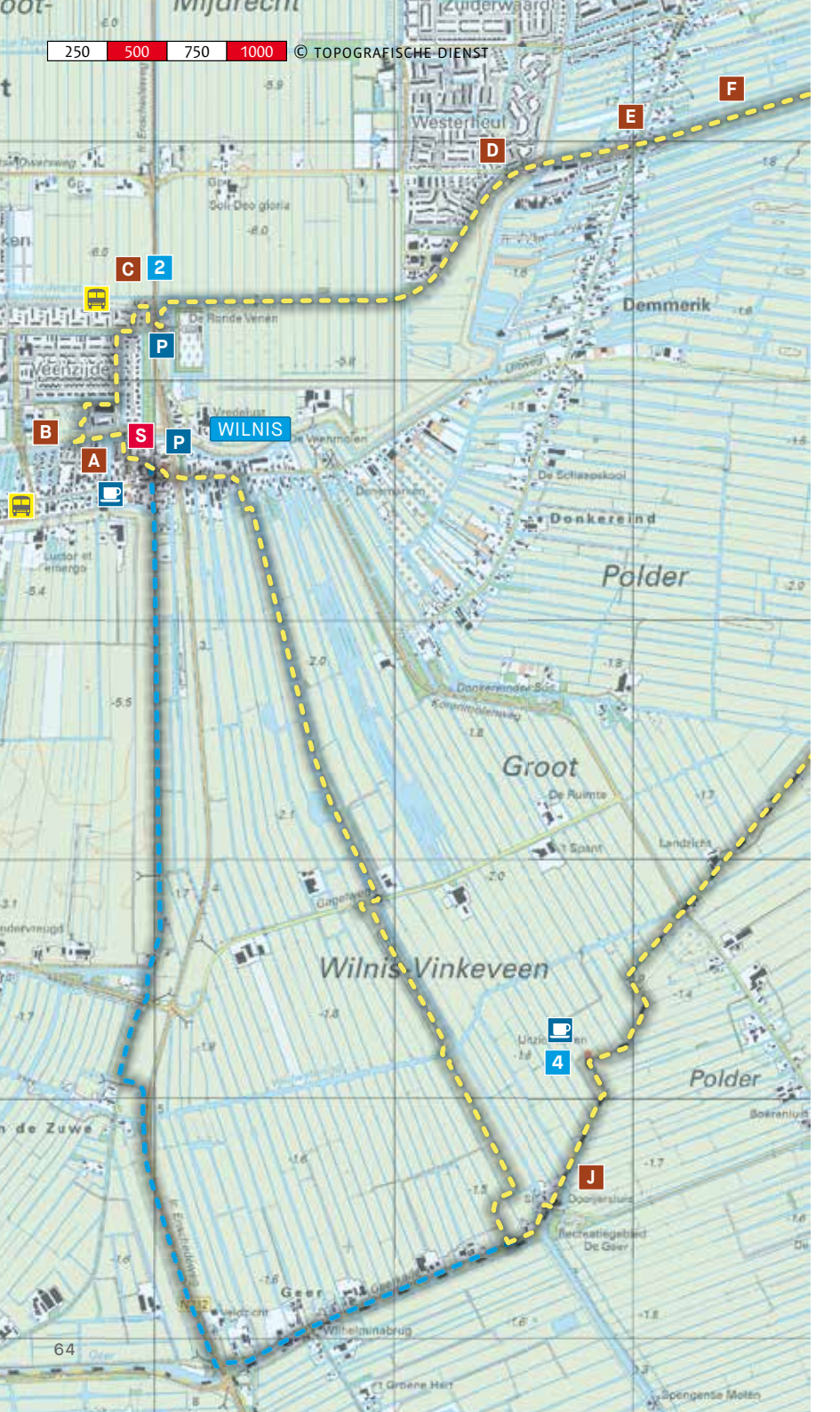
Je wandelt over veendijken en door veenpolders die zo'n zes meter onder NAP liggen! We zijn in het gebied van de Demmerijkse Polder en Groot Wilnis-Vinkeveen, ten zuiden van de Vinkeveense Plassen. Hier in het uiterste westen van de provincie Utrecht ben je in één van de meest afgelegen en rustigste delen van het Groene Hart.

BROEDSEIZOEN

In het broedseizoen is de route tussen Wknp 19 en 23 en tussen 46 en 65 gesloten. Er geldt dan een alternatief, dat ruim een kilometer langer is (en ook wat minder aantrekkelijk).

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

A Wilnis

Hemelsbreed dicht bij grote steden Amsterdam en Utrecht ("tussen Dam en Dom"), ligt Wilnis toch diep verscholen in het Groene Hart. Het is een typisch ontginningsdorp: al in de 11^e eeuw gingen kanunniken (geestelijken, maar geen kloosterorde) vanuit het Bisdom Utrecht hier het veengebied

ontwikkelen. Zo ontstond er grasland – dat later weer werd uitgeturfd toen turf ontdekt was als brandstof (en bos en hout in het westen 'op' waren geraakt). Daardoor ontstonden er grote veenplassen – die groter en groter werden: de 'waterwolf'! – en in de negentiende eeuw weer zijn drooggelegd. Wilnis is afgeleid van 'wildernis' – historisch gezien een alleszeggende naam. Het huidige Wilnis heeft zo'n 7.500 inwoners en hoort sinds 1989 tot de gemeente De Ronde Venen: ook een alleszeggende naam. De wandeling start bij de protestantse kerk; die is uit 1877/78 – en oogt, curieus genoeg, als een typische Cuyperskerk: uit de tijd van de 'katholieke renaissance' in Nederland in de tweede helft van de negentiende eeuw. Door de Grondwet van Thorbecke werd toen het katholieke volksdeel gelijk gesteld, de katholieke kerkprovincie hersteld kon worden, en de katholieken mochten weer kerken gaan bouwen.

B Wilnisser veendijk

Het Hollandse-Utrechtse veenlandschap is een cultuurlandschap waar in de loop der eeuwen heel wat is gebeurd: inpoldering door kolonisten (al vanaf de Grote Ontginning in de Middeleeuwen), later turfwinning uit het veen om brandstof te kunnen leveren aan de omringende steden, en vervolgens zijn de grote plassen die daardoor ontstonden (deels) opnieuw ingepolderd. Een cruciaal onderdeel van die veenpolders is de ontwatering en de afvoer van het water. Vandaar de vele sloten, kanalen, molens en dijken die zo kenmerkend zijn voor het Groene Hart-landschap. De dijken langs de grote weteringen zijn veendijken (ze zijn dus van natuurlijk materiaal, er zit geen beton of staal of ander kunstproduct in) - die dus kunnen uitdrogen. Op 26 augustus 2003, na een langdurige hittegolf, bezweek hier in Wilnis plotseling de ringdijk (om de Polder Groot-Mijdrecht) en kwam de woonwijk Veenzijde (huizen, auto's, etc.) onder water te staan. Over de schade (als gevolg van het risico van een gebrekkige veendijk) is vervolgens nog ruim tien jaar geprocedeerd, tot aan de Hoge Raad. Moest de gemeente (De Ronde Venen) of het waterschap (waterschap Amstel Gooi en Vecht) daarvoor opdraaien? Uiteindelijk besliste de rechter dat hoewel het waterschap verantwoordelijk is voor (het onderhoud van) de dijken, hij ook bij de beste stand van de techniek redelijkerwijze dit risico (van dijkbezwijking bij extreme droogte) niet kon voorzien. Daarmee hoefde het waterschap de schade dus niet te vergoeden. Wél controleren de waterschappen sindsdien bij langdurige zomerse droogte of er scheuren in de veendijken zitten. Want nu weten ze immers wél dat dit risico bestaat! Je ziet hier nu een soort monument in de vorm van een bank ('keramisch zitelement') met ingekerfde reacties van mensen op de dijkdoorbraak, onder het motto: "Water aan het woord".

S Ga met je rug naar de ingang van de Hervormde Kerk staan **A** en ga RA over het trottoir (rechts achter haag parkeren). Kruis de Stationsweg en loop door tot de Raadhuisstraat; hier RA en doorlopen naar witte voetgangersbrug. Brug over en na de brug LA, pad langs water (water aan je linkerhand). Doorlopen tot de keramieken bank/monument. **B** Na het monument iets teruglopen en eerste pad LA, dijk af. Bij Y-splitsing RA en doorlopen tot eind, hier RA (tegelpad). Doorlopen tot weg, LA. Steeds RD tot asfaltweg; hier RA (Pastoor Kannelaan). Voor de huizen langs blijven lopen tot eerste zijstraat links; hier LA. Aan eind bij parkeerplaatsen schuin rechts aanhouden en aan eind RA, Robert Moultonpad. (Links het station van Wilnis)

C Aan eind RA en doorlopen naar de rotonde en hier de provinciale weg oversteken. Je komt bij Wknp 16 en gaat LA (richting 37). Aan eind van de parkeerplaats bruggetje over en daarna RA.

C Het Bellopad en de voormalige Haarlemmermeerspoorlijnen

Sinds 2017 is er hier een negentien kilometer lang wandelpad uitgezet: het Bellopad. Het wandelpad is een natuur- en cultuurwandeling over de restanten van wat ooit een regionaal belangrijk spoortraject was – één van de vijf Haarlemmermeerspoorlijnen van destijds: spoorlijnen die liepen tot Utrecht, Amsterdam en Haarlem (met weer verbinding naar Leiden). Het Bellopad is vernoemd naar de befaamde locomotief NS 7742 die de trein trok. (Voor de liefhebbers: de Bello is nog steeds te bewonderen en we is zelfs een tochtje mee te maken, maar dan moet je naar het museale stoomtramlintje in Hoorn gaan!)

Het pad volgt het traject Mijdrecht – Wilnis – Vinkeveen – Baambrugge – Abcoude.

Een flink aantal informatieborden praat je bij over het voormalige spoor, stations, edg., en laat mooie, oude foto's zien. Onze wandeling doet een deel van het Bellopad: de rails zijn al lang weggehaald; je loopt dus over het oude spoortraject – goed te herkennen aan het grint dat is blijven liggen.

D Betonbedrijf VOBI

Sinds 1925 bestaat er in Vinkeveen de Vinkeveense Onderlinge Beton Industrie, de VOBI. Medeoprichter van het bedrijf was een kapelaan! Die zag in zijn tijd de volgende sociale problematiek onder ogen: de turfwerkers konden alleen in het turfseizoen hun werk doen; in de tijd van winterse ledigheid was het gevaar dat zij hun schaarse centen in de kroeg opmaakten. Het betonfabriekje kwam er dus om het jaar rond werkgelegenheid te garanderen. Inmiddels is de VOBI een 'normaal', groot en modern (beton)bedrijf, dat overal bruggen, viaducten, tunnels, kademuuren, ondergrondse constructies en nieuwbouw maakt. Hier in Vinkeveen heeft de VOBI in 2022 bijgedragen aan de renovatie van de oude spoorbrug – de wandeling gaat er overheen.

2 Je bent nu op de oude spoorbaan (het Bellopad). We volgen deze oude spoorbaan voor zo'n 4,7 km. Bij het blauwe voetgangersbruggetje aan je linkerhand, passeren we Wknp 37 en lopen door over de spoorbaan (richting 56). Direct na Wknp 56 (richting 42) ga je RD de oude spoorbrug over **D** en kom je op het vroegere emplacement van station Vinkeveen. Blijf RD lopen. Je passeert aan je rechterhand het oude witte stationsgebouw **E** en steekt de weg over (Wknp 42) en gaat RD (richting 63). Dit deel van het pad is flink begroeid met als onderbreking een serie volkstuintjes rechts van het pad. Halverwege pad informatiebord. **F** Het pad gaat over een brug. **G** Blijf RD oude spoorbaan volgen. **H** Verderop bij de fundamenten van de oude wachtpost opnieuw een brug. Blijf RD lopen tot je bij een asfaltweg komt, Wknp 63.

E Station Vinkeveen aan het voormalige spoortracé

Je staat hier voor station Vinkeveen, station aan de voormalige spoorlijn Aalsmeer – Nieuwersluis – Loenen, onderdeel van de Haarlemmermeerspoorlijnen. De voormalige spoorlijnen in deze regio stammen uit een tijd dat deze gebieden ("vaarpolders") qua wegen nog slecht ontsloten waren. Enkele

decennia lang is er gedacht en geprobeerd in deze en dergelijke regio's spoor- of tramlijnen rendabel te exploiteren. Maar al voor de oorlog werd duidelijk dat wegen en (vracht)auto's het vervoer in de moderne samenleving gingen domineren. Het voormalige station Vinkeveen ligt aan de zuidkant van Vinkeveen, Demmerik 68. Het station heeft van 1915 tot 1950 dienst gedaan. Het staat op de monumentenlijst van de gemeente De Ronde Venen. De wachtkamers, het loket en de woning van de stationschef op de eerste verdieping zijn allemaal nog in originele staat. Het voormalige station dient nu als evenementenlocatie onder de naam: Het Spoorhuis. Het is één van de kijkpunten als je het Bellopad wandelt over het oude spoortracé.

F Demmerik en de Demmerikse Polder

Ook het buurtschap Demmerik is als nederzetting ontstaan tijdens de Grote Ontginning - die van de tiende tot de dertiende eeuw duurde en die - wat we in de twintigste eeuw zijn gaan noemen - het Groene Hart veranderde van een woest veengebied in landerijen geschikt voor akkerbouw en veeteelt. Demmerik heette toen Denemarken en dat slaat op de afstammelingen van Deense Vikingen die zich in de tiende en elfde eeuw als kolonisten hier in de veenwildernis vestigden. Via de Zuiderzee, Muiden, de Vecht en het veenriviervtje de Angstel had dit gebied destijds een directe verbinding met de zee; er voeren hier dus ooit Vikingschepen! De priester Jacob van Demmerik speelde in de veertiende eeuw een belangrijke rol als ontginner (projectontwikkelaar, zouden we nu zeggen) van de polder. In 2018 is de Demmerikse Polder voor een groot deel omgevormd van landbouwgrond naar natuur. Er zijn veel watervogels te spotten en o.a. de zwarte stern wordt bij het broeden beschermd. Natuurmonumenten is de beheerder van de polder en Staatsbosbeheer als regel de eigenaar van de (opgekochte) gronden. De Demmerikse Polder is een van de mooiste onderdelen van het Bellopad.

G Groot Wilnis-Vinkeveen

Groot Wilnis-Vinkeveen is de aanduiding van het voormalige waterschap – uit de tijd dat er nog vele kleinere waterschappen en polderbesturen waren. De aanduiding wordt nu ook gebruikt voor de gebiedscorporatie van de agrariërs hier. Landschappelijk vormt het gebied Groot Wilnis-Vinkeveen een belangrijke schakel van natuurgebieden in de provincie Utrecht. Het verbindt de natuur tussen de Nieuwkoopse Plassen, de Vinkeveense Plassen en de Oostelijke Vechtplassen. De poldernatuur bestaat uit een 'drasland-verbinding' met grasland voor weidevogels als grutto en Kievit. Daarnaast is er een 'wetland-verbinding' met natere natuur zoals moeras en rietland. Het hele gebied heeft te maken met de permanente bodemdaling van het veen, zo'n 2,5 cm per tien jaar – dat lijkt wellicht niet zo veel, maar het is een proces dat door de oxidatie van het veen steeds doorgaat. Daardoor komen alle veenpolders in (West-)Nederland steeds dieper te liggen, wat het belang van stevige dijken alleen maar groter maakt.

H Vinkeveense Plassen

Soms zie je in de verte ineens een zeil boven het grasland uitkomen... weet dan dat je vlak onder de Vinkeveense Plassen loopt: het populaire natuur- en watersportgebied hier in het noordwesten van de provincie Utrecht. De Vinkeveense Plassen zijn verbonden met de Amstel. Ze zijn vanaf de Gouden Eeuw ontstaan door de winning van het turf ten behoeve van Amsterdam. Nadat het veen was weggebaggerd, bleven er veenplassen over die door afslag van de oevers steeds groter werden. Veel later werd ook de onderliggende zandlaag hier en daar weggebaggerd; zand dat gebruikt werd voor de aanleg van de A2 en Amsterdam Zuidoost. Hierdoor bereiken de plassen een voor Nederland ongekende diepte van wel vijftig meter.

3 Hier RA (richting Wknp 32). Bij de zijweg links, RD en direct daarna links graspad (paars pijltje). Blijf op graspad, dat een bocht maakt naar rechts en later een slinger naar links. Je komt uit bij een asfaltweg (met aan de overkant een camping). Hier LA en over de asfaltweg RD doorlopen. Bij de eerste zijweg rechts RD (Wknp 54 richting 43). Bij zijweg links RD (Bosdijk). Doorlopen tot voorbij nr 3. Bij fietspad rechts, RA **I**, en eerste zijpad links, LA. Je loopt over de asfaltweg langs de parkeerplaatsen en de picknicktafels en in de bocht van de weg een toilet. Doorlopen tot de kruising en hier RA (doodlopende weg). Aan eind LA, Bosdijk. Het pad maakt een bocht naar rechts en na de bocht (Wknp 43) RA, Veenkade (richting 44). Graspad wordt bij de woning rechts een asfaltweg. Loop door tot kruising (Wknp 44). Hier RD en vervolg veenkade (richting 47). Dit deel van de veenkade is een fiets/voetpad. Let op: op een aantal plaatsen zijn links graspaden waarover je kunt lopen. Je passeert (aan je rechterhand) De Grote Sniep (horeca en uitzichttoren).

I Bosdijk

Rond 1980 is het recreatiegebied Bosdijk aangelegd, hier in de gemeente Wijdmeren. Van oorsprong is de Bosdijk de houtkade van de polder. Later is de dijk ook gebruikt als kerkenpad en verbindingsweg. In de jaren zestig en zeventig ontstond er steeds meer behoefte aan recreatiemogelijkheden voor stadsbewoners relatief dichtbij die groeiende steden. Door ruilverkavelingen van boerenland konden er toen grotere recreatiegebieden aangelegd worden, waarvan Bosdijk er een is. Hier in Bosdijk loop je een groot stuk over de veenkade richting Kockengen. Die veenkades waren en zijn multifunctioneel: ze vormen een waterkering en een droog verbindingspad. Het zijn ook houtkades: het 'hout' (de wortels van de bomen en struiken) hield de kades bij elkaar en leverde geriefhout op dat op tal van manieren op de boerderijen gebruikt kon worden.

4 Vervolg het pad over de Veenkade. Aan eind, bij weg en water, Wknp 47, eerst LA om op de Dooijergemaal **J** naar het uitzichtpunt te gaan. Na bezoek terug naar Wknp 47 en dan over de asfaltweg naar links langs het water (richting 19).

buiten het broedseizoen:

Bij het eerste damhek rechts (Wknp 19) RA, weiland in (richting 23). Draai met de betonplatenpad naar rechts en na het damhek (en eind betonplaten)

LA; loop langs sloot (met water aan je linkerhand). Doorlopen tot klaphek en daarna met trekpontje oversteken. Daarna verder lopen langs water (aan je rechterhand). Na overstap links van het damhek kom je bij een asfaltweg (Wknp 23). Hier RA brug over en na de brug (Wknp 46) LA, weiland in (richting 65). Blijf steeds aan de rand van smalle weiland lopen met het water aan je linkerhand. Je loopt 1,7 km door het weiland. Aan het eind wordt het weiland steeds smaller totdat het niet meer is dan een brede kade.

Aan eind ga je via een bruggetje het water over en loop je om een klein weiland naar het damhek met brug om op de weg uit te komen. Bij de weg LA. Loop de weg uit en steek bij de verkeerslichten de provinciale weg over. Rechts zie je de Hervormde Kerk; het begin- - en eindpunt van de wandeling.

tijdens het broedseizoen:

Blijf over de weg lopen; je passeert Wknp 19 en gaat RD (richting 48). Blijf doorlopen tot de provinciale weg, steek die over en ga RA over het fietspad langs de weg. Na 1,2 km buigt het fietspad naar links en komt uit op een asfaltweg; hier RA. Deze asfaltweg blijven volgen, steek weg over (Wknp 84) en ga RD (richting 82) (water aan je linkerhand). Bij zijweg (Wknp 82) RD (richting 65). Blijf steeds doorlopen. Je loopt Wilnis in. Aan eind (Wknp 65) Dorpsstraat RA en voor de verkeerslichten LA. Voor je zie de Hervormde Kerk; het begin- en eindpunt van de wandeling.

J Gemaal Dooijersluis

In 2016 heeft het waterschap hier bij Kockengen de Dooijersluis laten bouwen. Het gemaal is nodig voor het reguleren van de waterstand in het gebied Zegveld-Portengen. Via het gemaal wordt het water uitgepompt naar het – ruim zeshonderd jaar oude – afwateringskanaal de Bijleveld, zodat de boeren hier hun land kunnen blijven bewerken. Het nieuwe poldergemaal is zo gemaakt dat vissen er van beide kanten doorheen kunnen zwemmen. Het gemaalhuis zelf is een markant gebouw in bruut beton; er is een publiek toegankelijke buitentrap bij gemaakt, zodat je op de dak van het gebouw kan komen en zo een mooi uitzicht over de polders hebt. De naam 'Dooijersluis' is veel ouder dan dit moderne gemaal: in 1671 was er hier vlakbij al een schutsluis gemaakt die de Dooijersluis werd genoemd – 'Dooijer', omdat de weg hier doodliep op het veenmoeras.

LENGTE

16 km

BEGINPUNT

Het Spoorhuis, Stationsstraat 41-45, 1421 AA Uithoorn, bij de OV-tramhalte Uithoorn Centrum

EINDPUNT

 Tramhalte Brink/Middenhoven in Amstelveen. Met de tram kan je terug naar Uithoorn.

OPENBAAR VERVOER

 (gloednieuwe!) tram 'De Amstellijn' (tramlijn 25); als je vanaf Amsterdam-Zuid komt, stap je uit op het eindpunt van de Amstellijn, Uithoorn Centrum. Ook busverbinding.

PARKEREN

 Uithoorn, gratis parkeren bij het eindpunt van de tram, bij Het Spoorhuis

HORECA

 wél in Uithoorn (Het Spoorhuis), maar niet bij het eindpunt in Amstelveen. Onderweg in Uithoorn op een terras aan de Amstel en na 11,7 km in Nes a/d Amstel (beperkt open)

BIJZONDERHEDEN

Honden kunnen niet mee

MET DE AMSTELLIJN

Door de polders langs de Amstel van Uithoorn naar Amstelveen

Dit is de enige een lijnwandeling in deze serie. Hij is mogelijk geworden door de opening juli 2024 van de nieuwe tramverbinding Amsterdam-Zuid – Amstelveen – Uithoorn: de Amstellijn of Amsteltram. Aan het eind van de wandeling (in Amstelveen) kom je weer terug bij het beginpunt (in Uithoorn) door een paar haltes met de Amstellijn te doen. Je wandelt dus van Uithoorn naar Amstelveen en gaat met name langs de Amstel en de polders die direct westelijk tegen de Amstel aanliggen. Ook doe je het pittoreske Nes a/d Amstel aan.

BROEDSEIZOEN
Broedseizoen van 15
maart – 15 juli in de
Bovenkerkepolder;
dan geldt daar een
alternatieve route.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

S Ga met je rug naar het Spoorhuis staan en ga RA, door de Stationsstraat. Loop door tot doorgaande weg; hier LA (Prins Bernhardlaan). Bij derde zijstraat links, RA, weg oversteken en bruggetje over en na de brug LA (Thamerlaan). Loop door tot rotonde met boom in het midden. Hier bij zebrapad RD weg oversteken en dan vóór het restaurant RA, Zijdelveld. **A** Loop over asfaltweg door voorbij de nummers 58 en 58A. Na de toegang tot de woning LA, bruggetje over. Blijf gravelpad volgen. Je komt uit bij een asfaltweg. Hier LA en direct weer LA (Wknp 28 richting 29), eerst klein stuk asfaltweg daarna gravelpad. Je komt bij een kleine parkeerplaats; doorlopen naar voetgangersbrug links (Wknp 29 richting 27). Bruggetje over en slingerend hoofdpad volgen. Je komt bij een asfaltweg, hier LA (Boterdijk). Blijf asfaltweg volgen; negeer fietspad naar rechts en loop RD (Wknp 27 richting 24). Blijf over asfaltweg doorlopen. Je gaat een brug over (Korte Boterdijk) met links parkeerterrein. Ga na het parkeerterrein, maar vóór het gebouw LA, tegelpad en aan eind RA.

A Zijdelmeer

De wandeling komt eerst langs de kleine (Rooms-Katholieke) begraafplaats Zijdelhofje. Verderop kom je bij het Zijdelmeer zelf: een mooi oud veenweidegebied met centraal een langwerpige plas tussen de bebouwing van Uithoorn. Om het Zijdelmeer is een park en natuurgebied.

Rond het jaar 1000 was de huidige plas een klein stroompje dat water van de veengebieden afvoerde naar de Amstel. Door oeverafslag veranderde het stroompje geleidelijk in een meer. Dat Zijdelmeer is in het midden op z'n breedst en aan de uiteinden relatief smal. Om het meer is een bosrijk pad langs het water, wat een beetje doet denken alsof je in een tropisch mangrovegebied bent! Je gaat langs rietvelden, over drassige graslanden, langs de veenplas met moerasbos - en dat in alle rust, want druk is het hier niet.

B Uithoorn

Uithoorn is een gemeente van bijna 32.000 inwoners. Rondom Uithoorn liggen diverse forten die deel uitmaakten van de Stelling van Amsterdam – samen

met de Hollandse Waterlinie Unesco-Werelderfgoed. Uithoorn heet officieel Uithoorn, maar zou zich graag 'Uithoorn aan de Amstel' noemen... maar een puriteinse tegenwerping is dat de Amstel juist bij Uithoorn overgaat in het Amstel-Drehtkanaal – in 1825 gegraven om de Amstel te kanaliseren. Niettemin kun je hier heel prettig toeven op een mooi terras aan het Amstelwater!

C De Amstel

De Amstel loopt van Nieuwveen via Uithoorn, Ouderkerk aan de Amstel en Amsterdam naar het IJ. Het oude veenriviertje is de naamgever van Amsterdam. In de loop der tijd heeft er een overdrachtelijke 'omkering' plaatsgevonden: de meanderende Amstel is nu vooral de groene ader vanuit Amsterdam naar de naaste omgeving in zuidelijke richting. Al in de zeventiende eeuw lieten rijke Amsterdammers fraaie buitenverblijven langs de oevers van de Amstel bouwen. En onverminderd kom je hier nog steeds fraaie optrekken tegen, oud en nieuw.

2 Loop voor het moderne gemeentehuis langs **B** en steek bij de oversteekplaats de weg over naar het plein. Steek het (parkeer)plein schuin naar rechts over. Bij de lange rode arcade LA; volg de arcade. Daarna RD de parallelweg voor de woningen langs (Kaag). Loop RD, weg gaat iets omhoog en komt uit bij het water. **C** Hier LA (Wknp 23 richting 38). Weg buigt naar links en na Hotel Het Rechthuis RA, fietspad op. Fiets/voetpad gaat onder de brug door en komt uit in een straat met aan beide zijden woningen. Doorlopen tot eind en daar RA (Dorpsstraat). RD en straat met winkels aan beide zijden blijven volgen. Je komt weer bij het water (met diverse terrassen). Loop langs het water en ga onder het Piet de Kruif-viaduct door. Na het viaduct RA gravelpad langs het water.

D Thamen

De oude veenontginning Thamen was vroeger een apart kerkdorp en heerlijkheid. Nu hoort het al lang bij Uithoorn en is er aan vastgegroeid. De Thamerkerk uit 1835 is een beeldbepalend bouwwerk: het is een neoclassicistische kerk met een daktorentje.

3 Voor de kerk RA **D**, Amsteldijk-Noord. De asfaltweg langs het water blijven volgen. Bij doorgaande weg RA, gravelpad tussen weg en water. Na de bocht naar links passeer je een laad- en loskade en vervolg je over het gravelpad. Het pad maakt een bocht naar rechts en je vervolgt de route over de asfaltweg naar rechts langs het water (Amsteldijk-Noord). De weg maakt een ruime bocht naar links en komt uit op een doorgaande weg. Hier RA de weg langs het water (Amsteldijk-Noord) blijven volgen. Bij de T-splitsing LA, Hollandsedijk (Wknp 38 richting 26). **E**

E Poldergemaal Noorderlegmeer en Uitstroomgoot

Vanaf 1879 werden met behulp van een gemaal de Legmeerplassen drooggemaakt; de Legmeerpolder kwam tot stand (die nu deel uitmaakt van de in 1970 samengevoegde Noorderlegmeer- en Thamerpolder). Om de nieuwe polder droog te houden, werd er toen (in 1884) ook een uitstroomgoot met uitstroomsluis (spuisluis) op de Amstel aangelegd.

Die halfronde uitwateringsgoot is 120 meter lang en twee meter breed. Hoewel het verboden was, kwam het tijdens zomerse warmte regelmatig voor dat kinderen het als zwembad gebruikten. De uitstroomgoot is sinds 2012 niet meer in gebruik, maar nog wel volledig intact; het is nu een Rijksmonument, waardevol cultuurhistorisch erfgoed. Vlakbij waar vroeger het oude gemaal stond (dat uitmaalde op de uitstroomgoot), is nu een modern vormgegeven gemaal te zien.

Je passeert het gemaal (rechts) en gaat RD doodlopende weg in. Loop door tot voorrangsweg. Hier RA over fietspad (Wknp 26 richting 53). Steek bij de verkeerslichten de weg RD over en volg de asfaltweg die naar rechts buigt. Waar de weg naar links afbuigt RD bruggetje over, klaphek door en weiland in (voetpad). **F** Loop door tot de brede dijk voor je. Bij de teen van de dijk LA en doorlopen tot voorbij de kleine plas (aan je linkerhand) en dan door hek LA, graspad. Steeds RD. Klaphek door, bruggetje over, steek de asfaltweg over en weer een bruggetje over, klaphek door en direct daarna RA. Bij de sloot LA. Blijf doorlopen met sloot aan je rechterhand. Aan eind RA en doorlopen langs de kleine plas (aan je linkerhand). Tweemaal langs een hek. Aan eind RA, graspad met sloot aan je linkerhand. Aan eind RA en dan bij bruggetje LA, bruggetje over en daarna LA, asfaltweg die na woning (links) overgaat in twee asfaltstroken.

F Bovenkerkerpolder

Westelijk van de Amstel ligt de - in 1764 ingepolderde - Bovenkerkerpolder. Amstelveen ligt aan de noordkant, Uithoorn aan de zuidkant van de polder. Links van je, naar de Amstel toe, zie je dat een stuk van de polder veel hoger ligt dan de rest. Dat komt omdat in dit smalle stuk langs de Amstel het verboden was om het veen af te graven, om het risico van rivierdoorbraken tegen te gaan. Aan de zuidelijke, Uithoornse, kant waar we de polder ingaan, is er waterrijke natuur gekomen, met veel ganzen en andere watervogels. Op weg naar Nes ga je door het land van de Weidevogelboerderij – wat betekent dat de boer een beheerovereenkomst heeft met de overheid en natuurorganisaties om de weidevogels (beter) te beschermen. In het noordwestelijke deel van de polder is in de jaren zestig gebouwd, voor Amstelveense stadsuitbreiding. Amstelveen-Middenhoven bijvoorbeeld, waar de wandeling eindigt, ligt ook nog in de Bovenkerkerpolder.

82

G Nes aan de Amstel

Aan de oostelijke rand van de Bovenkerkerpolder ligt Nes aan de Amstel. Het dorpje van enkele honderden inwoners hoort bij Amstelveen. Het dorpsgezicht wordt grotendeels bepaald door de Rooms-katholieke Sint-Urbanuskerk uit 1891, ontworpen door architect Joseph Cuypers, zoon van Pierre Cuypers. De kerk is opvallend groot voor zo'n klein dorpje en heeft dan ook de bijnaam: 'Kathedraal aan de Amstel'. Kerk en pastorie zijn Rijksmonumenten. Bij de kerk, direct aan de Amstel kom je verder een sculptuur tegen van Aagje Deken, de schrijfster die in 1741 geboren werd in Nes. Aagje Deken schreef met Betje Wolff 'De historie van Mejuffrouw Sara Burgerhart' (1782) – wat wel beschouwd wordt als de eerste Nederlandse briefroman.

5 Buiten het broedseizoen:

Je volgt de weg een stukje langs het water aan je rechterhand en gaat dan bij Wknp 59 LA, richting 57 naar beneden weiland in. Volg de markering (groene en/of rode pijltjes); pad maakt een aantal bochten en komt uit bij een bruggetje. Bruggetje over en Hans Schipperpad. **H** Doorlopen tot asfaltstroken (Wknp 57). Hier RA (richting 5). Doorlopen tot weg met bomen, (Wknp 5) hier LA, (richting 6) gravelpad links van de bomenrij.

H Hans Schipper/
Hans Schipperpad
Hans Schipper was van 2003–2007 gedeputeerde van Noord-Holland en kreeg de bijnaam 'wandelgedeputeerde'. De fervente wandelaar Schipper zette zich namelijk sterk in voor

wandelen en recreatie in het agrarische cultuurlandschap van Noord-Holland. Hij was de grondlegger van het Noord-Hollandpad – in 2012 op de jaarlijkse Fiets- en Wandelbeurs uitgeroepen tot wandelroute van het jaar. Het Noord-Hollandpad is een provinciaal streekpad van in totaal 284 kilometer, van De Cocksdorp op Texel tot Huizen in het Gooi. En hier heeft Schipper zijn eigen Hans Schipperpad naar zich vernoemd gekregen, een pad van 1344 meter door het boerenland van de Bovenkerkerpolder. Riet, gras en pipkruid kunnen op het pad soms behoorlijk hoog staan, maar er is gelukkig geen brandnetel en om de zoveel tijd wordt er gemaaid.

Tijdens het broedseizoen:

Loop steeds RD (je passeert Wknp 59, richting 58). Blijf doorlopen tot je een gemaal passeert (aan je linkerhand). Bij de kruising LA (Wknp 58, richting 5). Links van de bomenweg is een gravelpad. Bij Wknp 5 RD richting 6.

I De Amstellijn

Het heeft wat voeten in de aarde gehad, maar tussen het NS-station Amsterdam-Zuid en Uithoorn is er een gloednieuwe tramverbinding gekomen!

De officiële aanduiding van de Amstellijn is: Lijn 25.

Het traject is in twee delen aangelegd; het tweede deel naar Uithoorn is eind juli 2024 geopend. Het totale traject is ruim zestien kilometer lang en ligt voor een groot deel op het oude traject van één van de Haarlemmermeerspoorlijnen, van Uithoorn naar Aalsmeer. De exploitatie van de Amstellijn ligt in handen van het Amsterdamse Gemeentelijk Vervoerbedrijf (GVB). De (lagevloer)tram heeft een groot aantal haltes tussen Amsterdam-Zuid, Amstelveen en Uithoorn-Centrum. De komst van de tram maakte het ontwerp van deze wandeling mogelijk: je kan een uitgebreide omgevingswandeling doen, stapt op de tram en na een paar haltes ben je terug op je uitgangspunt!

6 Je passeert een boerderij en woningen (aan je rechterhand) en bij het fietspad rechts, RA richting Amstelveen-Zuid. Aan eind van fietspad LA, klinkerweg en direct weer RA, gravelpad. Hoofdpad buigt naar links en komt uit op een woonerf, Pallas, RD. Aan eind als je tegen woningen aanloopt iets naar rechts en dan doorgang tussen de woningen door (naast huisnr. 20). Bij de T-splitsing RA, pad steeds RD blijven volgen (negeer de zijpaden rechts en links). Je komt uit bij de tramlijn. Hier LA en bij de verkeerslichten RA de weg en trambaan oversteken en RA naar de halte van de tram. **I J** Hier neem je de tram (halte links) om terug te gaan naar het startpunt van de wandeling.

J Haarlemmermeerspoorlijnen

Tussen het Groene Hart en de steden in het westen zijn, vanaf 1915, de Haarlemmermeerspoorlijnen enkele decennia lang het belangrijkste (openbare) vervoermiddel geweest. Het was een netwerk van wel zes spoorlijnen in dit gebied, die het Groene Hart ontsloten en toeleiden naar Haarlem, Amsterdam, Utrecht en Leiden. In weerwil van de naam, liepen de spoortracés niet allemaal door de Haarlemmermeerpolder. De Haarlemmermeerspoorlijnen vormden een belangrijk vervoersnetwerk door 32 polders, en waren bij elkaar 110 km lang. De vroegere rails zijn al lang overal verwijderd, maar her en der zijn er op de voormalige trajecten nog stations, wachterswoningen en brughoofden te zien. Ook zijn (verzwaarde) spoordijklichamen vaak blijven liggen – waar ook handig gebruik van kon worden bij de aanleg van de Amstellijn.

LENGTE

15 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Winkelcentrum Osdorpplein,
bij de drie ronde fontein

OPENBAAR VERVOER

 Direct om het Osdorpplein zijn er drie OV-haltes: Osdorpplein West, Osdorpplein Noord en Osdorpplein Oost. Loop vanaf deze haltes naar het centrum van het Osdorpplein

PARKEREN

 Op zondag kun je gratis in de woonwijk parkeren; op andere dagen is het betaald. De parkeergarage boven Albert Heijn is niet duur. Als je de auto hier parkeert: ga daarna naar de begane grond (ingang AH) en loop via de Gall & Gall naar het Osdorpplein

HORECA

 Bij de start zijn in het winkelcentrum Osdorpplein verschillende horecagelegenheden. Na een kleine 10 km komen er verschillende mogelijkheden bij de Sloterplas. Ook in Natuurspeeltuin De Natureluur is horeca

BIJZONDERHEDEN

Honden kunnen mee

ROND DE SLOTERPLAS

Door het groen van de Westelijke Tuinsteden van Amsterdam

De Sloterplas is ontstaan door zandwinning ten behoeve van de ophoging voor de omliggende westelijke naoorlogse stadsuitbreiding van Amsterdam. Het is een groot en prettig recreatiegebied midden in dit deel van 'de grote stad' Amsterdam. De aanduiding 'tuinsteden' voor deze wandeling door Osdorp en Slotervaart is volledig terecht: het zal je opvallen hoe opvallend groen het hier is!

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

1

7

J

I

8

2

B

P

H

P

S

A

C

OSDORP

6

3

D

E

4

5

F

G

SLOTEN

A Osdorp – tuinsteden – Amsterdam Nieuw-West

Osdorp is één van de westelijke tuinsteden van Amsterdam. De naam is ontleend aan het 900 jaar oude dorp Osdorp, dat tegenwoordig de naam Oud Osdorp draagt. De eerste paal van het huidige Osdorp werd geslagen in 1957. In 1964 werd het winkelcentrum Osdorpplein geopend; hier bevindt zich ook theater De Meervaart. Sinds 2010 maakt Osdorp onderdeel uit van het stadsdeel Nieuw-West. Nieuw-West is het gedeelte van Amsterdam dat na de Tweede Wereldoorlog werd gebouwd. Het omvat de wijken Osdorp, Geuzenveld-Slotermeer, Slotervaart en een stukje Bos en Lommer. In Nieuw-West wonen zo'n 160.000 Amsterdammers.

S Startpunt zijn de drie fonteinen (twee kleine en één grote) op het Osdorpplein midden in het winkelcentrum Osdorp. **A** Ga tussen de twee kleine fonteinen staan met je rug naar de grote fontein en loop naar de winkels. Voor de winkels LA en eerste RA. Je gaat onder de flat door en RD,

B Blomwijckepad – speelplaats van Aldo van Eyck

Architect Aldo van Eyck (1918-1999) was jarenlang verbonden aan de Afdeling Stadsontwikkeling van de gemeente en heeft hier aan het Blomwijckepad een – toen zeer moderne – kinderspeelplaats gerealiseerd; ter nagedachtenis is er een informatietegel aangebracht. In totaal heeft Aldo van Eyck, tussen 1950-1980, 700 speelplaatsen ontworpen – kijk, dan verdien je wel zo'n memorie-tegel... Om te kunnen uitbreiden, had Amsterdam al in 1921 het dorpje Sloten

geannexeerd. Het Blomwijckepad is vernoemd naar een voormalig pad in de gemeente Sloten. Eén van de twee auteurs groeide in zijn jonge jeugd, met zijn drie jongere broertjes, vijf jaar lang op aan het Blomwijckepad nr. 19 – inmiddels is het portiekflatgebouw al weer twee maal grondig gerestaureerd. Maar onverminderd roept en riep het nostalgische gevoelens op aan een Amsterdamse jeugd, in de nieuwbouw, met eindeloos speelvertier op de zandvlaktes en in de flatgebouwen en andere woningen in aanbouw. Vooruitgang en welvaart zaten er aan te komen... Zo, na deze 'tour nostalgique' kunnen we nu echt aan de wandel...

steekt de weg met trambaan over en dan over de voetgangersbrug naar de andere zijde van het water. Daar RD, Groenpad, met portiekwoningen aan je linkerhand. Aan eind van het eerste blok LA, Blomwijckerpad. Aan eind van het eerste blok met portiekwoningen **B** LA, Witte Klok (met portiekwoningen aan je rechterhand) tot aan water. Hier RA. Doorlopen tot de weg, oversteken en RA over trottoir (Hoekenes). Voor het kunstwerk in het gras, LA, Vreedenhaven in en RD.

C Stadspark Osdorp

Het Stadspark Osdorp is een nog vrij nieuw 'gebruikspark'. In 1990 is het in het kader van de stadsvernieuwing van Osdorp nog uitgebreid en heeft het zijn huidige vorm gekregen. In het park is o.a. een muziekpodium en een verzameling rek- en trek-sportfaciliteiten geplaatst. Het park is omsloten met een hekwerk en het is daarmee geschikt (te maken) voor allerlei activiteiten en evenementen.

2 Ga de voetgangersbrug over en bij eerste pad LA. Blijf doorlopen met water aan je linkerhand. Bij de brug de weg met trambaan bij het zebrapad oversteken en aan de overkant even RA en na het fietspad LA (door de dubbele poort het park (Stadspark Osdorp) in. **C** RD lopen, rechts van muziekpodium langs en steeds RD: volg de dubbele lijn aan lampen die boven het park hangen. Bij de weg met tramlijn (Pieter Calandlaan) via zebrapad oversteken en RD voetpad tussen rechts fietspad en links water in. Steeds RD (met water aan je linkerhand), aan eind over de fiets/voetgangersbrug. Direct na deze brug LA. Blijf doorlopen met water aan je linkerhand.

D Slotervaart

De Sloterplas ligt in de wijk Slotervaart. Sloterplas en Slotervaart zijn allebei vernoemd naar het kleine dorpje Sloten, dat hier net 'onder' Amsterdam ligt. Niet-Amsterdammers denken soms dat Amsterdammers opscheppers zijn, maar in Sloten kunnen ze er ook wat van: Sloten is van 1175 en laat zich er graag op voorstaan nog twee eeuwen ouder te zijn dan Amsterdam.... De wijk Slotervaart grenst oostelijk aan Osdorp en hoort eveneens tot het stadsdeel Nieuw-West.

E Nieuw Sloten

Je wandelt hier door de wijk Nieuw Sloten, die veel later is gebouwd dan het eerdere deel van de Slotervaart. In 1984 stelde Amsterdam zich kandidaat om de Olympische Spelen van 1992 te organiseren. Maar dat ging niet door: ze werden aan Barcelona toegewezen. Ter voorbereiding van de nieuwe Olympische droom van Amsterdam had men met de tuinders (tussen 1960 en 1988 lag hier Tuinbouwgebied Sloten) onderhandeld om ze uit te kopen om in dit gebied het olympisch dorp te kunnen bouwen. Toen het er niet van kwam, kon er, betrekkelijk snel, een flinke woonwijk gerealiseerd worden. Van 1991 – 1995 is er gebouwd aan Nieuw Sloten. Het is een aantrekkelijk en gevarieerd woongebied geworden, met een eigen fraai park: het Kasterleepark. Het ontwerp van Nieuw Sloten kreeg in 1996 de Omgevingsarchitectuurprijs van de Bond van Nederlandse Architecten. De straten in Nieuw Sloten zijn vernoemd naar steden en dorpen in België – omdat het hele gebied enigszins de vorm heeft van België.

3 Bij het tweede zijpad (ongeveer 50 meter voor de brug) RA en bij fietspad en weg LA. Vóór rotonde RA via zebrapad oversteken en bruggetje over en onder flatgebouw doorlopen met water aan je rechterhand. Na flatgebouw bij speelplek naar links en bomenlaan volgen. **D E** Bij kruising met fiets/voetpad RA. Je loopt richting woningen (fietspad met aan beide zijden voetpad). Bij woningen RD (Westmallepad). Blijf steeds RD lopen. Eerst passeer je aan je linkerhand een speeltuin, daarna steek je de Mechelensingel over (de brug over). School aan je linkerhand. Steek de Laan van Vlaanderen over en blijf RD lopen (de Zelzatestraat in). RD, steek brede groenzone over en RD richting ronde woningcomplex. Loop onder deze woningen door en ga na de brede groenzone LA (Oudenaardeplantsoen). Doorlopen; pad buigt naar links met woningen aan je rechterhand. Doorlopen tot je bij de keerlus van de tram komt.

F **Peilscheidingskade – het belang van verschillende waterpeilen**
Amstel, Gooi en Vecht is sinds 1997 het overkoepelende waterschap in dit gebied. Tegenwoordig zijn er nog maar 21 waterschappen in Nederland, gevolg van een jarenlang opfuseerproces. In het verleden was Nederland een lappendeken van veel meer waterschappen en polderbesturen. Een hoofdtaak van een waterschap was en is het reguleren van de waterstand in de polders. En daarbij moet er met verschillende belangen rekening worden gehouden. Boeren hebben bijvoorbeeld graag een lage waterstand zodat ze dan met hun vee en landbouwwerktuigen makkelijker het land op kunnen. Maar nadeel van een lage waterstand is dat de veengrond sneller oxideert en inklinkt – zo komen we in het grote venige deel van Nederland (ruwweg het Westen van het land) nog verder onder zeeniveau te liggen, en moeten de dijken weer hoger worden gemaakt om ons te beschermen tegen het water. Om aan die verschillende belangen tegemoet te komen, zijn waterschapsgebieden daarom opgedeeld in vele kleinere gebieden en polders die ieder hun eigen waterpeil kunnen hebben. Dat wordt vastgelegd in zogenaamde peilbesluiten. De naam Peil-scheidings-kade hier geeft dus aan dat deze kade van oudsher een grens vormt tussen twee polders waarvoor een verschillende waterpeil wordt aangehouden.

4 Loop rechtsom de keerlus. Loop tussen tramrails en golfplaten huisje door. Na het huisje RA en bij fiets/voetpad LA en direct daarna RA, voetpad met water aan je rechterhand. Doorlopen tot eind en daar LA (trap op) en direct RA, brug over. Na de brug LA. **F** RD over pad lopen; negeer afslagen. Bij de doorgaande weg, deze oversteken

en voor het bruggetje RA. Langs de stenen rand aan je linkerhand richting de rotonde met opvallend kunstwerk (Vlindermolen). Bij de rotonde LA en bij de eerste woning aan je linkerhand, weg oversteken en smalle voetgangersbrug over. Doorgaande pad rondom het volkstuintencomplex volgen. **G** Het pad gaat langs de rand van het complex. Bij nat weer kan het hier modderig zijn. Aan het eind ga je een bruggetje over en wordt het pad wat breder en zie je links een trekpontje. Ga met dit pontje naar de overkant. Loop RD; bij Y-splitsing LA en bij sculptuur (aan het water) RA. Aan eind bij bankje LA en daarna RA; je verlaat het Siegerpark en komt uit bij de weg (Sloterweg); ga LA en na 70 m RA voetgangersbrug over.

G Rondom de volkstuintjes

Volkstuinen en nutstuinen (moestuinen zonder tuinhuisje): Amsterdam heeft in totaal 43 complexen. Hier aan de Sloterweg wandel je rond Tuinpark Lissabon. Aan weerszijden langs het smalle pad zijn een soort houtwallen van tuinsnoeisels gemaakt. Echte houtwallen zie je meer in het oosten en zuiden van het land: het zijn eigendomsafbakeningen in wat hoger gelegen gebieden - in plaats van sloten dus. Ook in plaats van prikkeldraad - wat ook zo'n quasi-houtwal tot een sympathiek landschapselement maakt. Hier wordt het pad tussen de houtwallen ook nog gecombineerd met een klein zelfbedieningspontje over het water.

H Sloterpas

De Sloterpas is tussen 1948 en 1956 ontstaan door zandwinning ten behoeve van de ophoging voor de omliggende westelijke naoorlogse stadsuitbreidingswijken van Amsterdam. Het is een diepe plas: 37 meter op z'n diepst. Nu functioneert de Sloterpas en de omgeving eromheen vooral als een groot en prettig recreatiegebied, midden in dit deel van 'de grote stad' Amsterdam. Als je het Van Eesteren Paviljoen en de jachthaven voorbij bent, kom je aan het Sloterstrand - van oudsher was dit de enige officiële zwemlocatie aan de Sloterpas. Daarvoor is hier een strandje gemaakt, aan de minder diepe (en daardoor koude) kant van de Plas. Maar in de hele Sloterpas is tegenwoordig de waterkwaliteit helaas problematisch en voldoet niet aan de Europese Richtlijnen om veilig te kunnen zwemmen. Het waterschap (Amstel, Gooi en Vecht) heeft bewaking van waterkwaliteit als één van z'n hoofdtaken. In dat kader laat het Waterschap Waternet iedere twee weken de kwaliteit van het water testen - de waterkwaliteit wordt dus continu gemonitord, maar is niet eenvoudig te verbeteren. 'Geen officiële zwemlocatie' (meer) of niet - één en ander neemt niet weg dat er op mooie, warme dagen her en der in de plas gesprongen en gezwommen wordt. Op eigen risico dus.

5 Aan eind RA, slingerend pad. Bij Y-splitsing op brug RA, brug over en direct na brug LA. Slingerend asfaltpad volgen; negeer afslagen. Je komt uit bij doorgaande weg met trambaan. Steek die over en hou na de trambaan schuin links aan, wandelpad met water aan je linkerhand. Blijf doorlopen en negeer afslagen naar links. Bij de doorgaande weg RD, fiets-/voetgangersbrug over. Voetpad rechts van fietspad. Bij kruising LA, fiets-/voetgangersbrug over en na deze brug RA, RD, bruggetje over. Aan eind RA, eerste pad LA (voor het bruggetje). Pad buigt naar links; ga direct daarna RA, voetpad dat links langs de tokkelbaan loopt. Aan het eind bij speelplaats RA, loop RD langs de fietsenrekken door naar de weg (Pieter Calandlaan).

I Van Eesteren Paviljoen

Cornelis van Eesteren (1897 – 1988) was een invloedrijk architect en bouwkundige, behorend tot De Stijl en het Nieuwe Bouwen. Dertig jaar lang was hij hoofd van de Afdeling Stadsontwikkeling van de gemeente Amsterdam – in een tijd waarin er veel stad is ontwikkeld, zoals de Westelijke Tuinsteden hier. Van Eesteren en zijn mensen maakten daarvoor de stadsuitbreidingsplannen; de eerste was van 1935. Hij was ook de geestelijke vader van het concept van de 'functionele stad', met strikte scheiding van de functies wonen, bedrijvigheid, verkeer, recreatie en natuur. Mede ter nagedachtenis van de stadsinrichtingsideeën van Van Eesteren is hier aan de Sloterplas het Van Eesteren Paviljoen neergezet, gericht op architectuur, stedenbouw, design, en kunst en cultuur. Het prachtige, modern paviljoen vertelt het verhaal van de stedelijke ontwikkeling van Amsterdam en is vrij te bezoeken. Zie verder: www.vaneesterenmuseum.nl

6 Steek de weg over en ga door het hekje in de heg (Vogelreservaat), RD, aan eind RA, RD hoofdpad volgen. Je komt uit bij een viaduct waar je onderdoor gaat. Na het viaduct buigt het pad naar links. Bij de brug RA, brug over en bij de kruising RD (als je hier LA gaat kom je bij horeca). Bij de Sloterplas **H** RA; je blijft steeds (zo dicht mogelijk) over het asfaltpad langs het water lopen (met het water aan je linkerhand). Loop door tot de weg, hier LA en verderop LA, trappen af naar het water. Aan eind trappen omhoog en LA. Loop langs het restaurant (Oeverzicht). Direct na het restaurant LA, en daarna weer verder langs het water lopen en daarna RD: je loopt aan tegen het Van Eesteren Paviljoen. **I**

7 Loop rechtsom het gebouw en loop langs de jachthaven. Aan eind LA (fiets/voetpad met links de jachthaven). Blijf RD lopen tot voor de horeca en hier RA. Loop rechtsom de waterpartij en volg het voetpad met rechts fietspad tot aan de doorgaande weg. Steek bij zebrapad de weg over en voor de woningen LA, houd rechts aan en bij de Y-splitsing RA. Je loopt rechtsom de kinderboerderij. **J** Bij het water RA het vlonderpad dat aan de linkerkant van de vaart loopt. Aan eind asfaltpad LA en daarna RD. Je loopt langs de Drijfsijs (aan je linkerhand), direct daarna RA door hek de heemtuin in. Blijf RD lopen (zandpad) negeer drie afslagen naar links. Pad gaat brug over en wordt schelpenpad, buigt naar rechts en dan LA, zandpad. Trap omhoog en trap omlaag en beneden direct LA trap omhoog en klaphek door; je verlaat de heemtuin.

8 Bij asfaltpad LA en direct RA, steek fietspad over en RA viaduct over. Na het viaduct fietspad oversteken en RD (negeer een pad naar rechts). Loop steeds RD tot je weer bij de (Sloter-)plas komt; hier RA. Meebuigen naar rechts en dan de fiets/voetgangersbrug over. Direct na deze brug LA, Oeverpad. Volg pad langs het water tot de volgende brug. Ga deze brug over en loop RD (tussen de gebouwen door). Steek bij zebrapad de brede weg met trambaan over en aan de overkant LA en daarna RA het winkelcentrum in. Loop RD en je komt op het pleintje waar je de wandeling bent begonnen.

J Natuurspeeltuin 'De Natureluur' en het Sloterpark

In 2022 is de nieuwe speeltuin De Natureluur geopend. Het is een prachtige plek in het Sloterpark, waar kinderen zich kunnen uitleven op allerlei speeltoestellen en ravotten. De speeltuin is openbaar toegankelijk. Het bijbehorende gebouw heet De Drijfsijs – een naam die met wat Amsterdamse zelfspot verwijst naar de enige aanduiding die Amsterdammers kennen voor zwanen, eenden, ganzen en andere 'drijvende' vogels.... In het Sloterpark wandelen we vervolgens door de fraaie heemtuin.

LENGTE

17 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Amsterdam,
hoofdingang Amstelpark,
Europaboulevard, tegenover
de A.J. Ernststraat

OPENBAAR VERVOER

 Bushalte Amstelpark
Amsterdam,
Of NS Station Amsterdam
RAI; voor route naar start
wandeling: zie kaartje.

PARKEREN

 Langs het Amstelpark
(betaald).

HORECA

 Bij de start Restaurant
Rosarium of de IJstuin,
achter Rosarium. Ook is er is
een toilet bij de ingang van
het Amstelpark.
Na ca. 10 km café-restaurant
Klein Kalfje, Amsteldijk.

BIJZONDERHEDEN

Honden kunnen niet mee.

De pont over de Amstel
(Pontveer De Smient) kost
1 euro – met betaalpas te
voldoen. Voor vaartijden:
[veerponten.nl/veren/
amsterdam-amsteldijk-
ouderkerkerdijk/](http://veerponten.nl/veren/amsterdam-amsteldijk-ouderkerkerdijk/)
Als de pont niet vaart, is er
een alternatieve route.

RONDOM DE AMSTEL

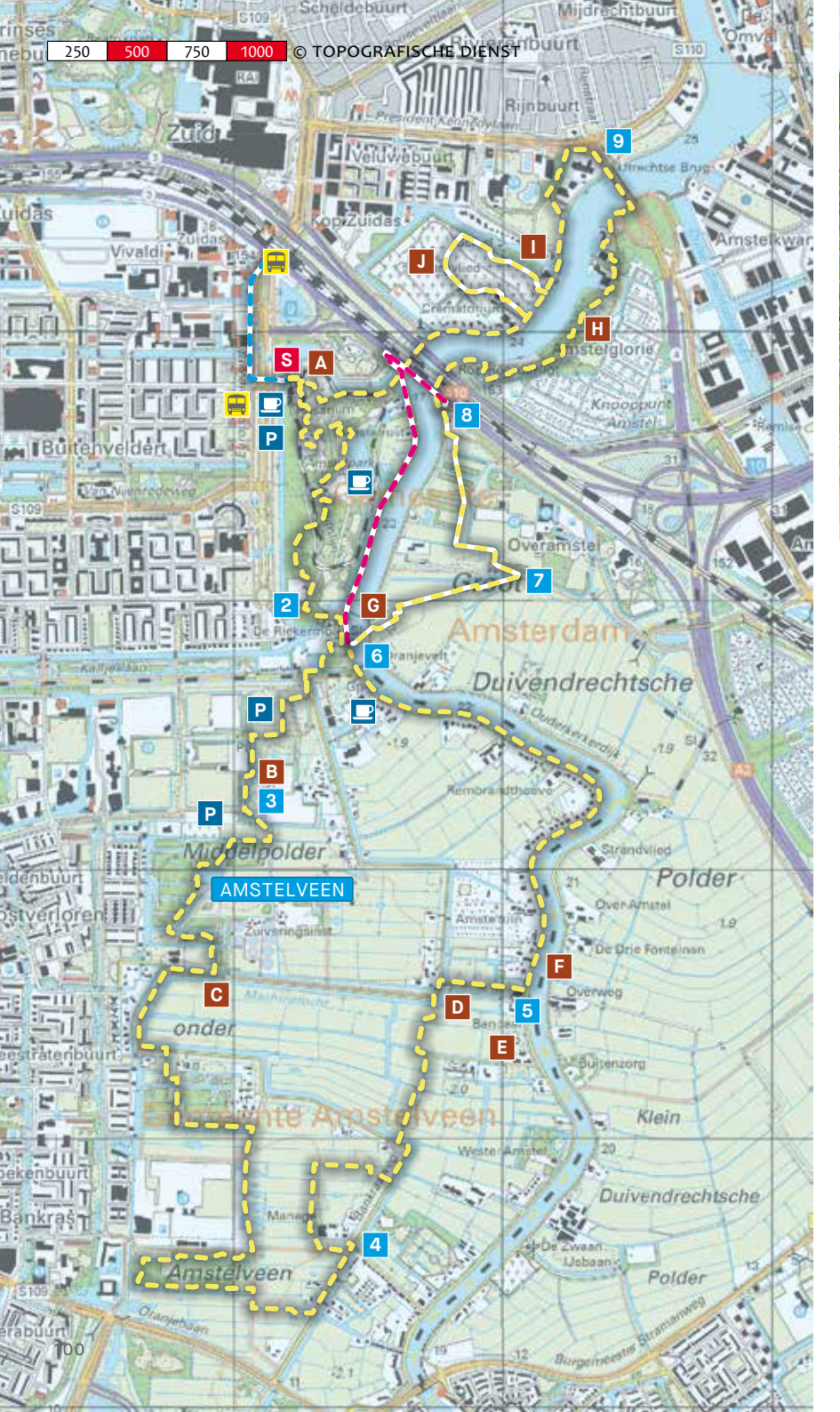
Van Amstelpark tot Middelpolder

De Amstel – een van de vele oude veenriviertjes
in het zompige Westen van Nederland – is niet
alleen de naamgever van Amsterdam, maar ook
(deels) van het waterschap Amstel Gooi en
Vecht. Eén van de oorspronkelijke onderdelen
daarvan was het Hoogheemraadschap
Amstelland, opgericht in 1525 - vijf eeuwen
geleden dus! De wandeling gaat langs en
rondom de brede en fraai kronkelende Amstel –
die je oversteekt met een pontveer. Twee – heel
verschillende - pareltjes zijn het natuurgebied De
Middelpolder en het Amstelpark, overgebleven
van de Floriade van 1972.

BROEDSEIZOEN
Broedseizoen van 15
maart – 15 juni in
de Middelpolder;
dan kan de wandeling
niet gedaan worden.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandelzoekpagina

250 500 750 1000

© TOPOGRAFISCHE DIENST

A Het Amstelpark

In 1972 werd de Floriade – de tienjaarlijkse, grote en indrukwekkende tuinbouwtentoonstelling (waaraan ambitieuze gemeentes zich graag mogen vertellen...) – hier in Amsterdam gehouden. Het Amstelpark is daarvan overgebleven. Er loopt nog een spoorrail die diende voor het treintje (de Amstelrein) om de bezoekers langs de vele attracties te voeren. Hij is nog steeds in (toeristisch) gebruik. Na sluiting van de Floriade bleef er een relatief groot park over, bijna zo groot als het Vondelpark. De meeste Floriade-aanleg, -bouwsels en -voorzieningen zijn gebleven, waardoor er een mooi en gevarieerd park is gebleven. Uitgebreide informatie over het park is te vinden op de website: www.amstelpark.info

S De wandeling start bij de hoofdingang van het Amstelpark **A**, aan de Europalaan, en in het verlengde van de Arent Janszoon Ernststraat. Rechts van de ingang is restaurant Rosarium en links het entreegebouw van het park. Loop vanaf de hoofdingang het park in tot het spoor van de zogeheten Amstelrein. Ga vóór het spoor RA, smalle doorgang in de haag. Bij brede klinkerpad RD, en in bocht naar links kruis je het spoor, pad buigt naar links en RD (steek asfaltpad over). Na bank rechts (Social Sofa) RA en weer RA (begroeide onderdoorgang), tussen vijvers door en RD door de loofgang waar je bocht maakt naar links. Loop RD en aan eind LA en eerst pad RA (door de haag) en in het midden LA. Bij asfaltpad LA; asfaltpad maakt bocht naar rechts en kruist breed pad, RD. Na bocht naar rechts RA gravelpad; loop RD tot aan water (vlonderpad). Bij water RA over staalplaten en daarna over gras naar gravelpad; hier LA. Bij Y-splitsing RA. Bij het brede pad LA en direct daarna RA. Je loopt aan tegen het Glazen Huis. Ga voor dit huis LA en daarna RA en eerste smalle paadje LA (bord Bedreigde Flora). Bij de T-splitsing LA. Je volgt een kronkelend pad door de Heemtuin; houd bij de Y-splitsingen RA. Volg hoofdpad RD en steek spoorlijn en breed pad over en je komt nu in de Belgische Kloostertuin. Steeds RD asfaltpad. Je komt uit bij een breed pad: hier LA en daarna RA. Je verlaat via een bijzondere poort het park.

2 Na de poort LA en de bocht naar links. In de bocht oversteken en de weg vervolgen. Rechts de Riekmolen. Loop door tot de rotonde en voor de rotonde RA over gravelpad. Sla (na het kunstwerk met de schilderende Rembrandt) RA en voor het kunstige hek LA; ga voetgangersbruggetje over door bosschage

en na het volgende voetgangersbruggetje RA (Kalfjeslaan). Bij de zijweg LA over voetgangersbruggetje en na het bruggetje schuin rechts naar beneden. Beneden RA, bruggetje over en loop RD naar de parkeerplaats. Bij de parkeerplaats RD en dan LA, naar de in/uitgang van de parkeerplaats. Bij de weg RA. Direct na de golfbaan (rechts en links) LA, fietspad (geel/ blauwe pijltjes), water aan je rechterhand. Pad maakt slinger naar rechts. **B**

B De Middelpolder

De groene en weidse Middelpolder ligt tussen de Amstel en omliggende stadsranden en Amstelveen. Het natuur- en recreatiegebied wordt beheerd door Groengebied

Amstelland en Landschap Noord-Holland. Aan de rand zijn sportvelden en een openbaar golfterrein. Het hele oostelijke deel van de Middelpolder is een open gebied waarbij weides, beplanting, plasjes, poeltjes met oevers en ook moerasgebieden elkaar afwisselen – je herkent het voormalige verveningsgebied. Van 15 maart tot 15 juni geldt er in enkele delen van de polder broedseizoen; daarbuiten kun je hier vrij door de weilanden (waarvan één behoorlijk drassig kan zijn in de Nederlandse regentijd!) lopen over graspaden met klaphekjes en voetbruggetjes. Ook zijn er nog steeds een aantal agrarische bedrijven en een manege gevestigd. Er wordt wel eens gezegd dat de natuur in het tegenwoordige Nederland vooral bestaat uit 'snippernatuur' of 'postzegeltjesnatuur'; welaan: dan is de Middelpolder zo'n postzegel – maar wel een grote en mooie!

C Zicht op de Arena en de Zuidas

Je wandelt door de fraaie natuur van de Middelpolder, maar de 'grote stad' is niet ver weg: in de verte zie je de hoogbouw van de

Zuidas ('Grootstedelijk gebied Zuidas'). Het is het 21e-eeuwse zakendistrict van Amsterdam, dat hier ontwikkeld is vanwege de strategische ligging: dichtbij Schiphol, de snelwegen, maar ook bij de Amsterdamse binnenstad. Je hebt ook goed zicht op de Johan Cruyff Arena (tot 2018: Amsterdam Arena). De Arena is het grote, moderne, multifunctionele stadion van Amsterdam: voor Ajax, maar ook voor Taylor Swift en andere hedendaagse grootheden...

3 Aan eind (Wknp 70) LA (richting 74) over fietspad. Na bocht naar rechts bij Wknp 74 RA (richting 76). Blijf route, gravelpad, volgen tot aan Wknp 76 (gele pijltjes). Bij Wknp 76 LA (richting 61 paarse pijltjes), gravelpad. Voetgangersbrug over en RA, fietspad. Aan eind fietspad even schuin rechtsaf en direct LA, Bankrasweg (volg de paarse pijltjes). Weg maakt bocht naar links en na 100 meter RA voetpad (bord Welkom Middelpolder). **C** Aan eind LA, gravelpad. In de bocht naar rechts van het gravelpad staat iets links van het pad Wknp 61. Vanaf hier richting 25 (grijze pijltjes). Blijf gravelpad volgen. Aan eind bij water verlaat je de grijze-pijltjes-route en ga je LA (met water aan je rechterhand). Bij asfaltpad RA. Blijf asfaltpad volgen tot Wknp 67 (bij een pad dat van links aansluit). Iets voorbij Wknp 67, RA (richting 68, oranje en paarse pijltjes) en direct LA smal pad de bosschage in. Blijf de gemarkeerde route volgen tot een smal bruggetje; hier ga je van de route af. Ga bij het bruggetje LA (houd water aan je rechterhand). Loop RD over gravelpad en aan eind bij asfaltpad RA en doorlopen tot wit smal bruggetje aan je linkerhand. Ga bruggetje over en loop dwars door het weiland richting de bomen in de verte. Daar ga je weer een sloot over en met een slinger naar rechts loop je tussen de bomen door naar de dijk. Op de dijk ga je LA. Loop door tot de derde brug rechts, Wknp 19.

D Waterkruising

Ongelijkvloerse verkeerskruisingen zijn geen bijzonderheid; we kennen ze volop. Maar ook twee watersystemen kunnen elkaar ongelijkvloers kruisen – zodat de systemen van elkaar gescheiden blijven. Dat vergt heel wat slim ingenieurs-geknutsel, met duikers of aquaducten – ingenieurs die ermee bezig zijn, spreken over waterkruisingen liefdevol als “een Nederlands wereldfenomeen”. Als je hier uit de Middelpolder bij Amstelveen komt, kun je een oude waterkruising zien – goed opletten, want er staan geen informatiebordjes bij of zoiets! Hier kruist de hoog gelegen Machinetocht met het veel lager gelegen aanvoerkanaal voor het Gemaal Middelpolder. Dat aanvoerkanaal loopt in een duiker onder de weg en onder de Machinetocht door naar het gemaal. Als je het talud naar het aanvoerkanaal naar beneden afloopt, kun je de duiker zien waar het water door gaat. Van de oorspronkelijke Middelpolder is in de negentiende eeuw het zuidelijk deel verveend en daardoor veranderd in een grote waterplas. In 1879 is er, aan de Amstel, een gemaal gebouwd om die plas weer droog te malen. In samenhang met de komst van dat Gemaal Middelpolder en de vaart tussen die waterplas en het gemaal is toen de waterkruising gemaakt. Als namelijk de watersystemen van de verschillende delen met elkaar verbonden zouden worden, zou de grote waterhoeveelheid het onmogelijk maken om de hele polder in één keer op de Amstel te laten uitwateren. Dan had er nog ergens een tweede gemaal tussen de polder en de Amstel gebouwd moeten worden. Het maken van een waterkruising ging ook niet zonder kosten, maar was de goedkopere oplossing.

E Gemaal Middelpolder

Gemaal Middelpolder is in handen van waterschap Amstel Gooi en Vecht en zorgt voor het juiste waterpeil in de Middelpolder. Oorspronkelijk was het een stoomgemaal, later dieselgemaal, en inmiddels al lang elektrisch. Het grote en fraaie Gemaalhuis is een gemeentelijk monument. Binnenkort worden de huidige elektrische pompen vervangen door energiezuinige pompen, die buiten het gebouw geplaatst zullen worden. In het Gemaalhuis komt dan ruimte vrij, waarvoor een bestemming gezocht wordt. Bij die aanstaande renovatie gaat er ook een vislift gemaakt worden, zodat vissen zo min mogelijk last hebben van het gemaal.

F De Amstel

De Amstel loopt van Nieuwveen via Uithoorn, Ouderkerk aan de Amstel en Amsterdam naar het IJ. Het oude veenriviertje is de naamgever van Amsterdam: in de dertiende eeuw werd op de plek van de huidige Dam in Amsterdam een dam met sluizen in de Amstel gebouwd. Zo kon er tol worden geheven. Dat is al lang niet meer aan de orde; de kronkelende Amstel is nu vooral de groene ader vanuit de stad naar de naaste omgeving in zuidelijke richting. Al in de zeventiende eeuw lieten rijke Amsterdammers fraaie buitenverblijven langs de oevers bouwen. En je kan ook goed zien wat de komst van de Zuidas in de 21^e eeuw doet: er zijn en worden weer heel wat fraaie optrekjes bijgebouwd... De Amstel is al lang een 'plezierrivier', met veel bootjes en sloepen vol vrolijke schippers, met name in de weekenden; dat wordt ook bevorderd doordat je makkelijk op de Amstel kan komen vanuit de plassegebieden onder Amsterdam.

4 Vanaf Wknp 19 ga je hier LA (richting 66) de dijk af en loop de weg in tot voorbij de manege aan je rechterhand (Wknp 66). Ga hier RA het weiland in (richting 62, groene en paarse pijltjes). Eerst schuin naar links en dan achter de bosschage langs richting de overstap over de sloot. In een rechte lijn ga je nog driemaal over een overstap bij een sloot. Aan eind RA. Doorlopen tot je het weiland verlaat en na een bruggetje met een slinger naar rechts en door een oude fruitboomgaard loop je richting de dijk. Boven LA, de weg volgen. Na de bocht naar links bij de voetgangersbrug RA, bruggetje over en smal pad (van ruim 300 meter). Aan eind bij T-splitsing LA (groene en paarse pijltjes) en daarna RA door weiland. Ga met trekpuntje naar de overkant en steek de weg over (Wknp 62). **D** RA fietspad (richting 63). Na bocht RA (Wknp 63 richting 18) brug over (Machineweg MP) en doorlopen tot aan de Amstel (Wknp 18) en LA (richting 77). **E F**

G Pontveer De Smient

Pontveer De Smient is een voet- en fietsveer dat pendelt over de Amstel ter hoogte van – aan de Amsteldijkkant – café-restaurant Klein Kalfje en de fraaie Riekmolen. Hij maakt een snelle verbinding mogelijk tussen de Amsteldijk (Buitenveldert) en de Ouderkerkerdijk

(Watergraafsmeer). De pont wordt in de vaart gehouden door Groengebied Amstelland.

In de maanden mei, juni, juli en augustus vaart de pont alle dagen tussen 12.00 en 18.00 uur. In april en september alleen in het weekend en op feestdagen, ook alleen tussen 12.00 en 18.00 uur. Van oktober t/m april is de pont er dus niet en zul je een (ingekorte) variant van deze wandeling moeten doen.

Er is een landelijke Vereniging Vrienden van de Veerponten, die ervoor ijvert om de veren die we hebben in Nederland zo veel mogelijk in de vaart te houden (en er wordt er nog wel eens een 'bedreigd' – omdat de financiële opbrengsten niet opwegen tegen de kosten); hun site: www.veerponten.nl

5 Blijf 2 km over het gravelpad lopen links van het water. Je volgt de slingeringen van de Amstel. Uiteindelijk passeer je de horeca Klein Kalfje (Wknp 77) en 100 meter verder rechts is het veerpontje De Smient (Wknp 73). **G**

6 als veerpont vaart:

Ga met het pontje naar de overkant. Aan de overkant steek je de weg over en loopt RD het voetpad in. Pad maakt haakse bocht naar links, rechts en weer naar links. Stap over het hek het weiland in. Ga RA en langs de rand van het weiland (smalle sloot aan je rechterhand). Blijf RD lopen en aan eind van het weiland hek over en daarna langs rand (nu met water aan je linkerhand). Aan eind hekje en sloot over. Bij pad LA over het pad. Bij Y-splittings RA, gravelpad.

als veerpont niet vaart:

Loop door langs de Amstel. Voor de viaducten (Wknp 38) LA (richting 37). Over brug en dan via voetpad schuin omhoog, boven RA, brug over en na de brug RA, trap af en beneden RA (Wknp 37, richting 84). (verder bij 8.)

7 Pad maakt bocht naar links en verderop bocht naar rechts en komt uit bij een kleine parkeerplaats. RD naar de weg en daar LA en bij de weg langs de Amstel RA. Loop richting het viaduct. Je passeert Wknp 37, RD (richting 84).

8 Ga rechts van de weg achter de geleiderail onder het viaduct door. Na de viaducten pak je het gravelpad op rechts van de weg. Pad maakt een bocht naar rechts. Na de bocht RA pad dat iets naar beneden loopt en dan bruggetje over. Blijf slingerend pad tussen de bomen door volgen. Je kruist de toegangsweg naar een volkstuincomplex. Blijf gravelpad RD volgen door de bosschage; negeer zijpaden. Je komt uit bij de weg, steekt die over en neemt het gravelpad aan de andere kant van de weg. Blijf dit slingerende pad volgen. **H** Je kruist een aantal malen paden die lopen van de weg naar de woonboten links van je. Verderop aan je rechterhand is een picknickplek. Blijf RD lopen en je komt op een vlonderpad (Knuppelpad) dat tussen de bomen door slingert. Steek de toegangsweg over en vervolg gravelpad dat over gaat in een vlonderpad. Maak een scherpe bocht naar links en vervolg het vlonderpad. Je loopt achter de boothuizen langs (links van je). Pad buigt vóór water naar rechts en loopt rechts om parkeerterrein. Steek bij de toegang naar de parkeerplaatsen de weg over, LA en ga over gravelpad verder. Voor de bocht RA, weg en fietspad oversteken LA, over trottoir richting viaduct. Vóór viaduct ga je de trap omhoog, boven LA en via de brug steek je de Amstel over.

H Oeverbos en Amstelscheg

Het Oeverbos is van oorsprong een oud schietwilgenbos aan de zuidoostoever van de Amstel. Het Oeverbos strekt zich uit tussen de Utrechtsebrug (het begin van de A2) en de Rozenoordbrug (A10). Het is een gevarieerd bos met uiteenlopende flora en fauna. Het Oeverbos maakt deel uit van de zogenaamde Amstelscheg, een van de groene uitlopers van de stad naar het landschap aan de oostkant van de Amstel. De Amstelscheg is al in de jaren dertig bedacht om Amsterdammers een groengebied dicht bij huis te bieden.

9 Loop door, net voor de zebrapaden LA, pad met treden naar beneden. Beneden RD (fietspad) en bij viaduct LA en verderop RD voetpad. Je loopt hier het M.L. Kingpark in. Op kruising voor grasveld (Martin Luther Kingpark) LA, en daarna bij de Y-splitsing RA. Je loopt richting de Amstel. Bij de Amstel het pad rechts van de weg nemen. Blijf RD lopen, richting Zorgvlied. Verderop de weg oversteken en het gravelpad nemen dat langs het water loopt. **I J** Blijf het gravelpad volgen onder de viaducten van de A10 en spoorlijn door. Na de viaducten buig je af naar rechts (voetpad) en komt bij de entree Rozenoord van het Amstelpark (met de bijzondere draaideur). Na de poort RA (langs spoorlijntje); loop tot de kruising met breed pad en hier RA en daarna na de minigolf LA (brede asfaltpad) schuin naar links, en je bent loop door tot de hoofdingang van het Amstelpark; het begin- en eindpunt van deze wandeling.

I Gemaal Stadwijk

Hier aan de Amstedijk staat het Gemaal Stadwijk: een poldergemaal uit 1921. Het is vernoemd naar een boerenhofstede die in 1916 door Amsterdam is gesloopt. Het gemaal dient voor de afwatering van de Binnendijkse Buitenvelderse Polder, die het zuidelijke deel van de Amsterdamse stadswijk Zuid beslaat. Het gemaal en de machinistenwoning zijn eigendom van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht. In het gemaal staan twee elektrische centrifugaalpompen die het water uit de polder omhoog pompen in de Amstellands Boezem. Het gebouw en de machinistenwoning staan op de gemeentelijke monumentenlijst.

J Begraafplaats Zorgvlied

Een rustige begraafplaats... wat een mooie manier om je wandeling af te sluiten! En Zorgvlied, direct gelegen aan de Amstel, is ook nog eens een hele mooie, oude begraafplaats. Hij is in 1870 in gebruik genomen door de toenmalige gemeente Nieuwer-Amstel (nu Amstelveen) – het oorspronkelijke gemeentewapen zie je bij de ingang. Door gemeentelijke herindeling ligt Zorgvlied al sinds 1896 in de gemeente Amsterdam. De begraafplaats is in Engelse landschapsstijl ontworpen door de tuinarchitect Jan David Zocher en later uitgebreid door diens zoon Louis Paul Zocher (vader en zoon Zocher dus, naar wie in Nederland menige Zocherstraat is vernoemd...). Heel wat delen en onderdelen van Zorgvlied zijn Rijksmonument. Zorgvlied is tegenwoordig ingedeeld in 25 zogenaamde sfeerwijken. Er liggen diverse bekende Nederlanders begraven, van Liesbeth List tot Ramses Shaffy, van Annie M.G. Schmidt tot Wim Duisenberg... Als je tijd genoeg hebt: maak zelf een mooie rondwandeling over de begraafplaats!

LENGTE

15 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Nederhorst den Berg,
muziektent op het centrale
plein aan de Voorstraat (ter
hoogte van de Brugstraat)

OPENBAAR VERVOER

Bushalte Centrum
Nederhorst den Berg

PARKEREN

Parkeerplein rechts en
links van de muziektent aan
de Voorstraat

HORECA

Bij de start meerdere
gelegenheden in de
Voorstraat of elders in het
centrum. Onderweg is er na
zo'n 8,5 km horeca aan de
Vecht en na ruim 10 km in
Nigtevecht.

BIJZONDERHEDEN

Honden mogen mee, op
een deel aangeliind

VANUIT NEDERHORST DEN BERG

Langs plassen en de Vecht

Vanuit Nederhorst den Berg ben je onmiddellijk in het groen van de plassen-gebieden: je wandelt langs de Spiegel- en Blijkpolderplas en de Ankeveense Plassen. Daarna kom je langs de fraai-meanderende Vecht en neem je het veerpontje heen-en-weer om even het pittoreske Nigtevecht aan te doen. Terug in Nederhorst den Berg kom je bij de hooggelegen (berg!...) kerk en begraafplaats en kun je ook nog even een kijkje nemen bij kasteel Nederhorst.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandelzoekpagina

S Ga in de Overmeerseweg/Voorstraat met je rug naar de muziektent staan zodanig dat je uitkijkt op het restaurant aan de overkant van de rijweg. Steek die weg over en ga voor het restaurant LA; steek de zijweg (Vaartweg) over en bij de volgende zijweg rechts RA, doodlopende weg, Ankeveensepad. Verderop passeer je een molen **A**; blijf RD lopen. Na de laatste woning RD over het gravelpad. Volg dit gravelpad, het maakt een bocht naar rechts. Je passeert links een klein strandje **B**. Blijf het hoofdpad volgen en bij Y-splitsing LA. Je loopt langs een strandje (aan je linkerhand). Na het strandje RD, smaller gravelpad met de plas aan je linkerhand. Pad buigt naar rechts. Bij de kruising scherp LA, Rietkraag; gravelpad met rechts sloot en daarachter de woningen. Loop RD, je passeert Wknp 48 (richting 59) en doorlopen tot je bij een fietspad komt (met daarachter parkeerplaatsen). Hier bij Wknp 59, LA, fietspad richting 88.

A Nederhorst den Berg

In 2002 is Nederhorst den Berg opgegaan in de gemeente Wijdereen. Nederhorst den Berg is een middeleeuwse nederzetting, ontstaan in een bocht van de rivier de Vecht rond een zandhoogte – dat verklaart de 'Berg' in de plaatsnaam. Het is met name de – huidige protestantse – Willibrordkerk die op die natuurlijke zandheuvel ligt – wanneer je aan het eind van de wandeling op de kerk aan loopt, zie je dat goed. De Historische Kring Nederhorst den Berg heeft in 2019 een 'Vroeger-en-Nu-wandeling' uitgezet door het hele dorp en omgeving. Onder dat motto heeft de Kring in totaal 52 informatieborden neergezet met foto's en teksten die laten zien en vertellen hoe het vroeger was op de betreffende plek. Tijdens deze wandeling kom je een flink aantal van deze interessante informatiepanelen tegen.

B Spiegel- en Blijkpolderplas

In dit zompige deel van Nederland zijn grote waterplassen nooit ver weg. En vroeger waren er nog veel meer – door tal van 'droogmakerijen' zijn al die plassen voor een flink deel goed boerenland geworden. Maar de Spiegel- en Blijkpolderplas is juist niet zo'n natuurlijke plas, maar ontstaan door vroegere turfwinning (het 'bruine goud'!) en twintigste-eeuwse (1937-1980) zandwinning. Na de turf- kwam dus de zandwinning; beiden pendanten van voortgaande bevolkingsgroei en verstedelijking. Door de zandwinning is de Spiegelplas op sommige stukken wel 45 meter diep. Het water blijft daardoor koud(er) en trekt geen blauwalg aan (een algemeen probleem in West-Nederlandse recreatieplassen) en is daardoor helder – 'Spiegelplas' is dus een goed passende naam. De plas is nu in gebruik als recreatiegebied, waterrecreatie met name. Er zijn wat kleine strandjes, eilandjes en moerasbossen. De diepe, heldere plas is ook erg in trek bij duikers. En verder is er een veelheid aan wandel-, fiets- en ruiterpaden. Natuurmonumenten voert het beheer over de Spiegel- en Blijkpolderplas.

2 Ga brug over en direct na de brug scherp LA, smal pad. Bij de Y-splitsing RA en aan eind RA. Blijf het pad volgen tot je bij het doorgaande fiets/voetpad komt (en ruiterpad bent overgestoken); hier LA. Steeds dit fiets/voetpad volgen, tot je bij woningen komt (1,8 km). Hier bij fietspad rechts, RD

(Wknp 88, richting 89).

Je gaat een bruggetje over en passeert een gemaal. **C D** Na 350 meter buigt de betonplaten weg naar links; het wandelpad gaat hier RD (pijltes volgen). Kort hierna kun je even naar rechts voor een uitzicht over de Ankeveense Plassen.

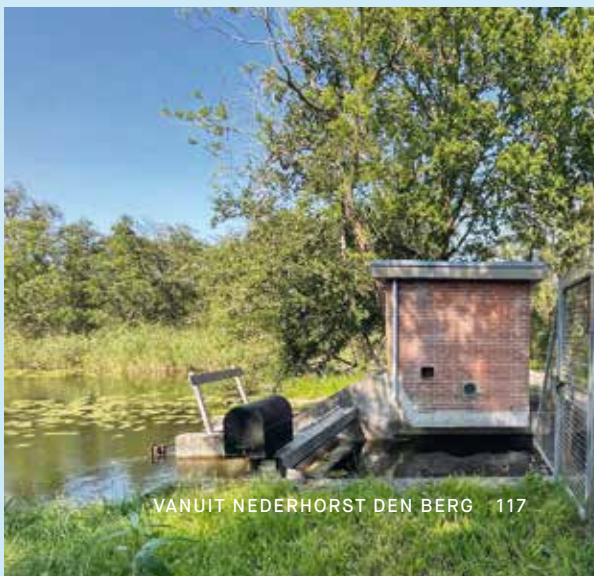

C Ankeveense Plassen

Oostelijk van de Spiegel- en Blijkpolderplas en westelijk van het lintdorp Ankeveen, liggen de Ankeveense Plassen. Een paar eeuwen terug was hier helemaal geen water, maar in de zeventiende en achttiende eeuw is het veen afgegraven voor turfwinning; daardoor, en door verdere afslag door de wind, zijn de Ankeveense Plassen ontstaan. Ook de Ankeveense Plassen worden beheerd door Natuurmonumenten. In het voorjaar broeden hier diverse water- en moerasvogels.

D Opvoergemaal

Aan de zuidwestkant van de Spiegelplas staat het opvoergemaal Stichts Ankeveen van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht. Hier wordt water ingelaten voor de Ankeveense Plassen. Het peil in de Ankeveense Plassen is circa 1,35 beneden NAP en ligt zo'n 35 centimeter hoger dan in de naburige Spiegelplas. Naast het gemaal ligt een beweegbare stuw om overtollig water van de Ankeveense Plassen af te voeren naar de Spiegelplas.

E De Vecht

De Vecht wordt ook wel aangeduid als de Utrechtse Vecht of Stichtse Vecht, ter onderscheiding van de Overijsselse Vecht. De Vecht begint bij

de Weerdsclus in de Stadsbuitengracht van de stad Utrecht en mondt 42 kilometer verder bij Muiden uit in het IJsselmeer. Langs de Vecht liggen o.a. de plaatsen Maarssen, Breukelen, Loenen en Weesp. De rijksweg A1 wordt, sinds 2016, via het Aquaduct Vechtzicht onder de (voormalige) rivier door geleid. In de oudste Middeleeuwen was de Vecht een belangrijk onderdeel van de scheepvaartroute tussen Zuiderzee en Rijn, die weer toegang gaf tot wat nu Duitsland heet. In de zeventiende en achttiende eeuw maakte de Vecht onderdeel uit van de route van de trekschuit tussen Utrecht en Amsterdam. Delen van de kronkelende Vecht zijn er in de loop van die tijden gekanaliseerd of doorgestoken. Door de komst van het Amsterdam-Rijnkanaal in 1952 is er vanaf dat jaar geen commercieel scheepvaartverkeer meer op de Vecht. In de Gouden Eeuw hebben rijke Amsterdamse kooplieden fraaie buitenplaatsen aan de Vecht gebouwd, waarvan er nog enkele over zijn. Verder zijn er door de makkelijk winbare klei en veen ook fabriekjes van baksteen en aardewerk geweest – daar is niets meer van te zien. De huidige Vecht is het domein van de pleziervaart: de rivier heeft een brede bedding en een lage stroomsnelheid en daardoor weinig sluizen – maar wel de nodige (24) bruggen. Vanaf een boot heb je mooi zicht op de polders, afgewisseld met kastelen, buitenplaatsen en theekoepels aan het water.

3 Na dit uitzicht teruglopen en dan RA, hek door en graspad. Loop door tot de T-splitsing (Wknp 89). Hier LA (richting 43). Over graspad lopen, klaphek door en bij de weg (met links van je parkeerplaatsen) RA. Loop de weg uit tot je bij de doorgaande weg komt (Wknp 43). Hier weg oversteken en dan LA over de parkeerplaatsen en dan de brug over. Direct na de brug RA, Hinderdam. Volg de weg langs de Vecht **E**. De weg maakt een ruime bocht naar links. **F** Halverwege heb je rechts zicht, aan de overkant van de Vecht, op Zwaanwijck. **G** Weg vervolgen tot je bij de doorgaande weg komt. Ga vóór deze weg RA, door het gras naar de kade (met tegelpad) langs het water (aan de overkant van de weg is horeca). Loop door langs het water tot de zijweg.

F Hinderdam

In een kromming van de Vecht liggen twee eilandjes. Het grootste wordt bewoond en is vanaf de andere (Utrechtse) kant bereikbaar. Op het kleinste bevinden zich de restanten en ruïnes van Fort Hinderdam. Al aan het eind van de Middeleeuwen werd er hier in de Vecht een 'hinderdam' opgeworpen zodat er tol kon worden geïncasseerd van schepen komend vanaf de Zuiderzee. Later werd het Fort Hinderdam, als onderdeel van de Hollandse Waterlinie: het eeuwenlange verdedigingsconcept van West-Nederland om de toevoer van vijandelijke troepen over land te kunnen stuiten. Daartoe moest in het hele gebied tussen Naarden aan de noordkant tot Gorinchem aan de zuidkant brede stroken land tijdig onder water kunnen worden gezet, zodat er samen met de bestaande grote plassengebieden één grote waterbarrière voor de (van zuidelijk of oostelijk komende) vijand ontstond. Fort Hinderdam diende om de Vechtkade te kunnen afsluiten. Het voormalige Fort Hinderdam ligt volledig geïsoleerd. Er wordt niets aan gedaan: Natuurmonumenten heeft er hier voor gekozen om de natuur de sporen van het militaire verleden te laten uitwissen, wat wil zeggen dat het door klimop overwoekerd wordt. Het fort is soms geopend tijdens Open Monumentenweekend – dat is de enige kans op bezichtiging.

ANDERE STREKEN VAN GEGARANDEERD ONREGELMATIG

2025

nomine prijs d'or
de promenade
international
Luis en reses van
de Kaderandbrek

2024

nomine prijs d'or
de promenade
international
van Dierst al naar
boekem

2023

nomine prijs d'or
de promenade
international
Heuvelrughe

2019

nomine prijs d'or
de promenade
international
Waldhase
wandelhagen

2018

agapier prijs d'or
de promenade
international
Een vandenling vanden
Dierst al naar
★★★★★

WINNAAR
Gouden
Wandelschrienen
coupe
goud

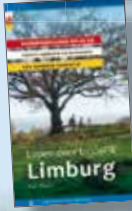
2015

WANDELTOEFEE
De mooiste
tochten van
Wandelschrienen

2014

WANDELTOEFEE
Kroegbiers
★

Deze gids is één van de streekgidsen van Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig. Naast Amstel, Gooi en Vecht bezochten onze wandelauteurs nog heel veel andere streken in Nederland. Voor iedereen die er op uit trekt voor een dagje uit of een meerdaagse wandelvakantie hebben we wel een wandelgids. Van de Utrechtse Heuvelrug tot Zuid-Limburg en van Drenthe tot de Achterhoek of Twente. Op onze website hoef je je wandelbestemming maar in te typen en een wereld aan wandelmogelijkheden gaat voor je open.

Met deze zesde gids in hun waterschapsreeks hebben routemakers Cock Hazeu en Peter Kuiper de streek van Amstel, Gooi en Vecht perfect weten te ontsluiten voor wandelaars. In het gebied tussen Amsterdam en Utrecht hebben ze tien aangename dagtochten ontworpen met heel veel leuke kijkpunten. Het is hen ook nu weer gelukt om de wandelaar langs voorname landhuizen en kastelen te leiden en hem langs veenriviertjes en kanalen te wijzen op de sluizen, bruggetjes en trekpontjes en zelfs een waterkruising. Naast de vele waterwerken van het waterschap is er aandacht voor de moderne architectuur van IJburg en kijk je tijdens de tocht bij Muiden over de voormalige Zuiderzee. Verder wordt de wandelaar getraakteerd op prachtige jaagpaden, Gooise heidevelden, bossen en polders met al hun flora en fauna. Ook de inwendige mens wordt niet vergeten, met fijne terrasjes langs het water, op een pittoresk pleintje of in de tuin van een imposant kasteel. Alles uiteengezet in heldere routebeschrijvingen en kaartjes.

•
MET
GRATIS
DIGITALE
TRACKS
•

Het motto van wandelauteurs Cock Hazeu en Peter Kuiper is: Wandelen Dichtbij: ook in je eigen omgeving, ook in de drukke Randstad, kun je vaak prachtig wandelen! Zeker als je weet waar je moet zijn, en je ook de nodige informatie krijgt van wat er in het landschap te 'lezen' valt. Vanuit die invalshoek maakte Cock Hazeu in 2019 al Wandelen in Delfland. In 2020 maakten de auteurs samen Wandelen in Rijnland, en in 2021 volgde Wandelen in Schieland en de Krimpenerwaard. In 2022 volgde Wandelen in de Hollandse Delta en in 2023 Wandelen in de Stichtse Rijnlanden.

ISBN 9789076092386

9 789076 092386